Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКі ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВіК

№ 49 (1699) ГОД XXXIII БЕЛАСТОК, 4 СНЕЖНЯ 1988 г. ЦАНА 20 зл.

ТЫДЗЕНЬ У БССР

У МІНСКІХ СЯБРОЎ

З галоўным рэдактарам штотыднёвіка „Голас Радзімы“ Вацлавам Мацкевічам знаёмы мы даўнавата. Нядаўна бачыліся мы ў Беластоку. Быў ён членам афіцыйнай дэлегацыі ад Беларускага таварыства „Радзіма“. У Мінску дамовіліся мы на сустрэчу ў яго рэдактарскім кабінеце, што на Ленінскім праспекце 44.

Беларусы — звыш дзесяцімільённы народ, згуртаваны ў асноўным у межах Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. На жаль, не маюць яны асноў, каб ганарыцца сваім гістарычным лёсам. Рэдка і коратка даводзілася ім па-гаспадарску вырашаць справы на ўласнай зямлі. У XIX стагоддзі пад ярмо Рускай імперыі Беларусь трапіла амаль ужо цалкам апалячаная і падняволеная езуіцкаму насіллю. Толькі па глухіх вёсках, сярод цёмнага люду кволымі парасткамі трымаўся чыста нацыянальны дух, на аснове якога страшэнна позна пачалося беларускае адраджэнне.

Пазней, пасля Рыжскага дагавору, ва ўсходняй частцы раздзеленай Беларусі, сапраўды, беларусы зажылі поўнай свабодай. БССР сталася ўласным домам свабодных беларусаў. На жаль, ненадоўга.

У гэты ж час у Заходняй Беларусі таксама наглядаўся нацыянальны ўздым. Дастаткова будзе прыгадаць тут дзейнасць сялянска-рабочай сацыялістычнай „Грамады“ і змаганні Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі.

Сталінскі смяротны каток праехаўся па ўсяму, што было найлепшае і нацыянальнае ў Савецкай Беларусі, а па загаду Пілсудскага замоўклі ўсе беларускія школы і газеты, запоўніліся турмы беларускімі „грамадоўцамі“ і камуністамі. На адным крыжы з двух бакоў граніцы распіналі жалезнымі цвікамі шматпакутную Беларусь. Там голад ад калектывізацыйнай разрухі, тут галеча ад панскага прыгнёту, падаткаў і недахопу зямлі. Так ці інакш — бяда і гора.

Хто смялейшы і адважнейшы, той уцякаў з Заходняй Беларусі „за хлебам“ у далёкую Амерыку, Канаду, Аргенціну. У Польшчы, асабліва ў пачатку дваццатых гадоў, былі такія магчымасці. Мой родны дзядзька Мікалай прапаў недзе ў гэтай Аргенціне.

Настала акупацыя. Зноў час няведаных пакут. Хто на фронце, хто ў палоне, хто ў лагерах — і сталінскіх і гітлераўскіх — хто ў партызанах, а хто на катаржнай рабоце ў Рэйху. Вывозілі пераважна маладых, іх было найбольш.

Не ўсім, што апынуліся за межамі СССР, хапіла адвагі вяртацца назад. Ведалі і памяталі, што перажылі іх бацькі, знаёмыя і суседзі, баяліся, каб не папасці ў катэгорыю „ворагаў народа“.

Дык многа нашых суродзічаў разбрылося па розных краінах свету; яны закараніліся, павыходзілі замуж, пажаніліся, абзавяліся сем'ямі, пабудавалі ўласныя дамы, цэрквы і культурна-грамадскія цэнтры.

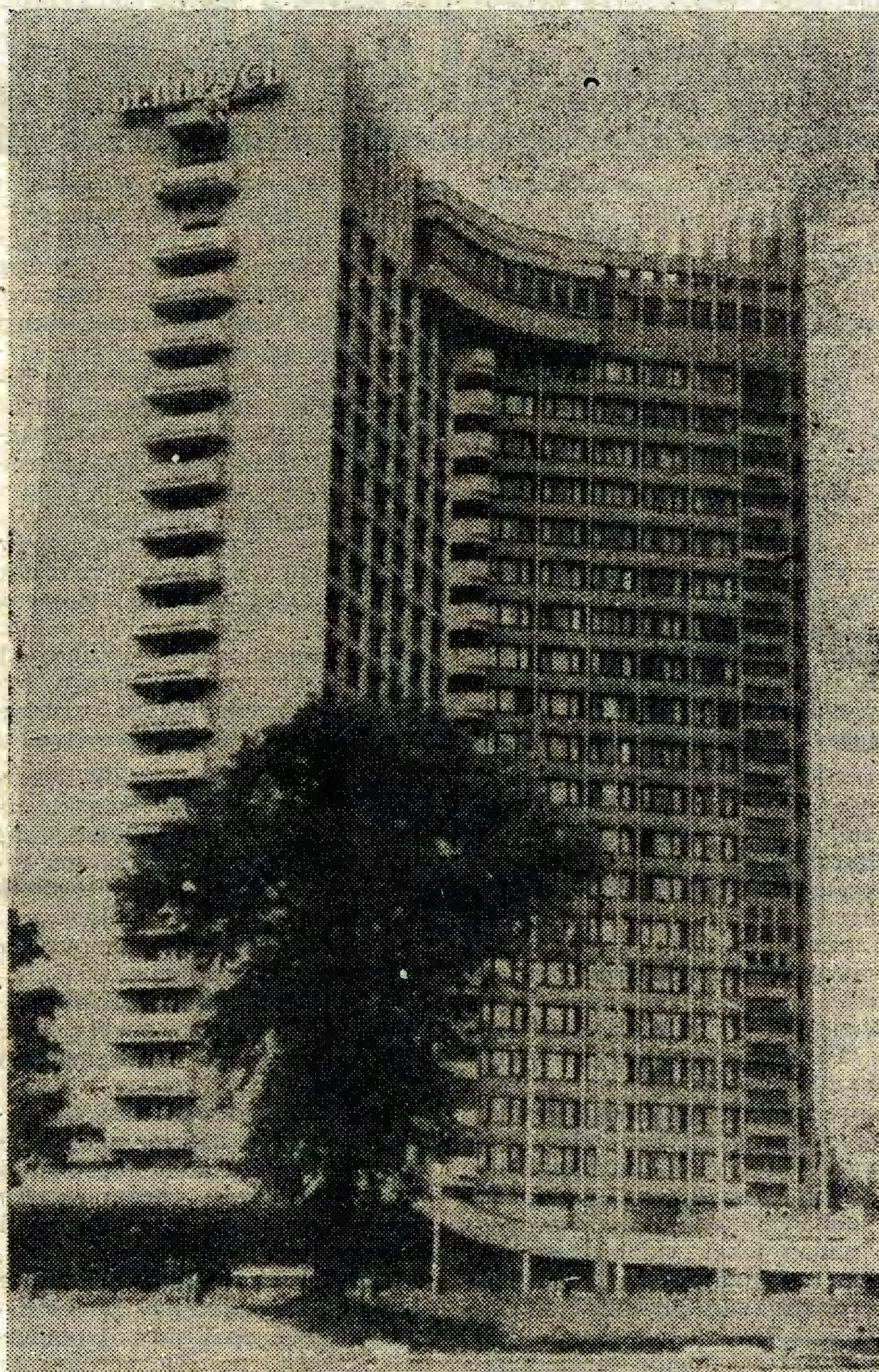
Усіх іх кліча „Голас Радзімы“, штотыднёвік Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі, значыць, Беларускага таварыства „Радзіма“. Выдаецца ён ад 1955 года.

Можна адарвацца ад роднай айчыны, ад бацькоўскай зямлі, але немагчыма вырваць гэтай айчыны з уласнага сэрца, хіба што разам з гэтым сэрцам. Славуты Данчык, нью-йоркскі салавейка, нарадзіўся ўжо ў Амерыцы. Ніхто, аднак, не спявае так прыгожа аб Беларусі і так чыста па-беларуску!

Найбольш, аднак, беларусаў па-за межамі БССР жыве ў Польшчы. Можна меркаваць, што ў ПНР знаходзіцца зараз каля паўмільёна больш ці менш свядомых беларусаў. Шматзначная частка з іх, сапраўды, ужо цалкам апалячылася.

Беларускае таварыства „Радзіма“ ўрэшце зразумела гэтую элементарную праўду, што менавіта ў Польшчы пражывае

(Працяг на стар. 2)

Навейшы набытак сталіцы БССР — гасцініца „Беларусь“.

ГАЛАСЫ З'ЕЗДА

Мінула звыш месяца пасля XI З'езда БГКТ. Асноўную інфармацыю аб працы З'езда і аб выбарах улад „Ніва“ ўжо падала. Друкаваліся таксама некаторыя выступленні дэлегатаў і гасцей. Лічым аднак, што чытачу будзе цікава даведацца шырэй аб праблемах і пытаннях, якія закраналіся дэлегатамі на З'ездзе. Прапануем некалькі выпускаў палоскі „Галасы З'езда“, на якой пастараемся прадставіць болей цікавыя выступленні ў з'ездаўскай дыскусіі. Выступленні паводле пратакола апрацаваў Ян Максімюк. Пераказ выступленняў не аўтарызаваны. Друкуем усе выказванні, хаця не з усімі рэдакцыя згаджаецца.

— ✱ —

Сакрат Яновіч з Беластока сцвердзіў, што якраз маем апошні момант, каб можна было яшчэ скрануцца з месца і выйсці з доўгатрывалага застою, у якім апынулася БГКТ. Дзеля гэтага трэба ўвесці ў нашу арганізацыю як мага болей маладых людзей, якім хочацца дзейнічаць у карысць беларускага асяроддзя. Неабходна мяняць склад улад БГКТ, зрабіць стаўку на маладых. Жывем у часы рэвалюцыйных пераўтварэнняў, а гісторыя вучыць нас, што рэвалюцыі ніколі не рабілі людзі старыя. Сакрат Яновіч спаслаўся тут на прыклад Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Расіі.

У працы звенняў Таварыства Сакрат Яновіч адзначыў малую, а то і нулявую, актыўнасць большасці гурткоў. Указваючы на прычыны, вылучыў на першым месцы клопат з наборам адпаведных штатных працаўнікоў ГП БГКТ. Таварыства можа пакуль што запрапанаваць сваім інспектарам малыя — па сённяшніх меркаваннях: жабрачыя — зарплаты. Таму энергічныя людзі, якія хочуць за добрую працу атрымліваць добрую зарплату, наогул абмінаюць БГКТ. На сённяшні дзень абставіны такія, што добра могуць працаваць у Таварыстве толькі ідэалісты. Трэба было б, мабыць, спалучаць штаты ў БГКТ: інакш кажучы, узяць менш людзей, але затое болей дзейсных.

С. Яновіч крытычна паставіўся да працы Галоўнага праўлення ў мінулым перыядзе. На самай справе тры апошнія пасяджэнні ГП БГКТ не адбыліся, бо не было кворум. Людзі ўжо крыху змучыліся і гэта яшчэ адзін доказ таму, што патрэбныя новыя, маладыя сілы. Разумныя планы працы ў БГКТ

(Працяг на стар. 2)

© PDF: Kamunikat.org 2020
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

АМЕРЫКА, ЯКАЯ ТЫ?

РУСКАЯ ЗАРУБЕЖНАЯ ЦАРКВА

Прачытаўшы загаловак, мабыць, многія падумаюць: а якая нам, беларусам, справа да рускай зарубежнай царквы? Аднак аказалася, што мы, беларусы, маем дачыненне і да рускага „Божага дому“.

Калі я быў у Кліўлендзе, дык даведаўся, што ў гэтым горадзе існуе Руская зарубежная царква, якая кананізавала, гэта значыць, увяла ў лік святых усю сям'ю апошняга рускага цара Мікалая, і што цяпер прыхаджане гэтай царквы моляцца не толькі за цара, але і да цара. Каб было яшчэ дзіўней, прыхаджанамі гэтай царквы ў значнай ступені з'яўляюцца беларусы. Калі гаварыць шчыра, дык я гэтаму не паверыў. Мог бы я ўспрыняць, што нейкія „выжившие из ума“ старыя рускія манархісты маглі пайсці на аванцюрызм, але не мог уявіць сабе, што сярод тых, хто моліцца да Мікалашкі, знаходзяцца беларусы. Аказалася аднак, што ўсё на гэтым звар'яцелым свеце магчымае. Паехаў я ў Рускую зарубежную царкву з вельмі актыўнымі беларусамі з Кліўленда паняй Ірэнай С. і Сяргеем К.

Калі мы ўжо прыехалі на месца, пабачыў я вельмі прыгожы новы будынак царквы, акружанай чырвонай асенняй дубровай. Дзень быў будні і царква была закрыта. Аднак нам вельмі пашанцавала. Калі мы толькі абыйшлі вакол будынак царквы, паявіліся два святары, адкрылі дзверы і ўвайшлі ў царкву. Паціху прасунуліся ў царкву і мы. Духоўныя былі заняты сваімі справамі і нам не перашкаджалі аглядаць царкву. Трэба сказаць, што царква ўнутры вельмі светлая і прыгожая, а яе сцены запоўнены роспіссю. І гэта роспіс пацвердзіла інфармацыю аб кананізацыі царскай сям'і. Пад велізарным распяццем Хрыстовым злева і справа ад крыжа стаяла ўся царская сям'я з арэоламі вакол галоў, а над усім гэтым быў надпіс „Собор святых русской земли“. Я доўга не мог адарваць вачэй ад гэтай неверагоднасці. Аднак, факт быў так яскравы і так недарэчлівы, што нельга яго было не ўспрымаць як рэчаіснасці. Стоячы, я супакойваў сябе, тлумачачы, што, мабыць, нейкія рускія арыстакраты ці памешчыкі, безразумныя фанатыкі рэалізавалі такую недарэчлівую ідэю і ім добра з гэтай ідэяй фікс. Аднак наступныя мінуты, што называецца, звалілі мяне з ног. Мае меркаванні аб тым, што ўсё гэта толькі зацея рускіх манархістаў, з якімі беларусы не маюць нічога супольнага, аказалася памылкай.

А сталася гэта так. Духоўныя пацалаваліся і адзін з іх выйшаў з царквы, а да другога падвяла мяне пані Ірэна і пазнаёміла. І тут наступіла свайго роду землетрасенне. Аказалася, што настаяцелем у гэтай царкве з'яўляецца духоўны-беларус, які мяне ведае. Калі я яму прадставіўся, сказаў ён, што мяне ведае, што ведае маю сястру і ўсіх жыхароў Бандароў. Святар запрасіў нас на плебанію і сказаў, што ў яго прыходзе каля 40 прац. беларусаў. Пасля выступіў ён з вельмі цікавай тырадай аб тым, што мы, беларусы, незалежна ад розніц у палітычных, грамадскіх ці этычных поглядах павінны яднацца на нацыянальным беларускім грунце. Прызнаюся, што слухаючы святара, у мяне расло ад радасці сэрца. Надта падабаліся мне яго словы. Мне здалося, што якраз згэтуль пасыплюцца долары ў фонд Беларускага музея. І таму, калі толькі сын беластоцкай зямлі скончыў сваю прамову, уключыўся я і, падкрэсліўшы, што сказаныя святаром словы правільныя, што я пад імі цалкам падпісваюся і што ёсць адна нацыянальная справа, якая поўнасцю рэалізуе ідэю святара, а гэтай справай з'яўляецца Музей у Гайнаўцы (родам святар з Гайнаўшчыны), які павінны мы ўсе разам збудаваць, нягледзячы на грамадскія ці этычныя адрозненні. І што ён павінен звярнуцца, так як гэта робяць іншыя беларускія духоўныя, да сваіх прыхаджан-беларусаў і заахвоціць іх даваць грошы на музей. Крыху здзівіла мяне, што пасля маёй арацыі святар не падтрымаў тэмы, і сказаў, што напэўна мы хочам піць і ён нам прынясе соку. Я быў упэўнены, што наліваючы на кухні сок, абдумвае маю прапанову і зараз пачне аб ёй гаварыць. Так, аднак, не сталася. Айцец А., вярнуўшыся, пачаў гаварыць аб зусім іншых справах. Я, адчакаўшы крыху, ізноў вярнуўся да справы музея. На гэты раз ужо не было ніякіх сумненняў. На прыгожым твары святара паявілася грымаса незадаволенасці і ён намякнуў, што ў яго малавата часу на тое, каб прадаўжаць наш візіт. Я зразумеў, што ад беларусаў-прыхаджан з Рускай зарубежнай царквы не паплывуць долары ў фонд Беларускага музея ў Гайнаўцы.

Мы развіталіся даволі холадна, хаця дзень быў сонечны і цёплы. Адыходзячы, мне вельмі хацелася спытацца, з якой гэта рацыі і прычыны беларусы моляцца за рускага цара ў Кліўлендзе. Аднак, прызнаюся, не хапіла для гэтага мужнасці. Адыйшоў я моўчкі і доўга, доўга буду ўяўляць сабе сыноў беларускай зямлі, згуртаваных пры „святой“ царскай сямейцы. І як тут не сказаць аб беларусах: „авечкі“!

Алесь Барскі

(Працяг са стар. 1)

ГАЛАСЫ З'ЕЗДА

існавалі здаўна, аднак, на жаль, яны не ажыццяўляліся. Напрыклад, справа выдавання „Беларускага календара“. Павінен ёю заняцца адзін добра аплачваемы чалавек. Тады не было б спазненняў з гэтым выданнем. Закранаючы справу абсталявання будучай друкарні, аб якой гаварыў у сваім выступленні Аляксандр Баршчэўскі, Сакрат Яновіч яшчэ раз падкрэсліў патрэбу далучэння да гэтага мерапрыемства маладых людзей.

— * —

Пётр Германюк з Аўгустова закрануў праблему несуразмернасці паміж укладам беларусаў Беласточчыны ў справу ўмацавання народнай улады ў Польшчы і пабудовы сацыялістычнай дзяржавы ды сённяшнімі адносінамі ўлад да правоў беларускай меншасці ў Польскай Народнай Рэспубліцы адносна развіцця свае нацыянальнае тоеснасці.

Нагадаў балючую справу знявечвання беларускіх назваў мясцовасцей на Беласточчыне. Польскія назвы, афіцыяльна ўстаноўленыя, фальшуюць, а часамі і перайначваюць беларускае паходжанне і сэнс назвы. Разумна было б устанавіць двухмоўныя надпісы на дарогах і пры мясцовасцях. Прыпомніў, што жыхары вёскі Доўгі Брод у гміне Дубічы-Царкоўныя вырашылі паставіць табліцу з беларускай назвай свае мясцовасці, аднак былі вымушаны яе зняць пад націскам службоўцаў з раённай управы ўнутраных спраў.

Закрануў справу асадніцкай палітыкі ўлад у прыгранічнай паласе Беластоцкага ваяводства, якая ў народзе займела назву „ўсходняй сцяны“. Палітыка гэтая, на думку дэлегата, з'яўляецца яшчэ адной спробай „вырашэння“ беларускай нацыянальнай праблемы паводле санацыйных узораў. Намер улад такі, каб акружыць этнічна суцэльную беларускую тэрыторыю польскім насельніцтвам і паступова растапіць беларускую нацыянальную стыхію.

Скандалам, паводле П. Германюка, абярнулася справа найменавання вуліц у Беластоку імёнамі Янкі Купалы і Якуба Коласа. Фармальна такія вуліцы апынуліся нават на карце горада Беластока, але на самай справе, на іхнім месцы пакуль што вецер гуляе ў белым полі.

Карыснаму развіццю навучання польскай мовы на Літве, Беларусі і Украіне дэлегат супрацьставіў праблему беларускай асветы на Беласточчыне, дзе з году ў год справа навучання беларускай мовы становіцца штораз болей занядбаная. Улады адышлі ад асветніцкай палітыкі, якую праводзілі ў 60-тых гадах, і цяпер навучанне беларускай мовы, нават на абшары, дзе пражываюць адны беларусы, добраахвотнае. А гэта абазначае, што бацькі мусяць запісваць сваіх дзяцей на беларускую мову. Як на практыцы выглядае такая добраахвотнасць, ведаем аж надта добра.

Пётр Германюк падкрэсліў, што беларусы заўсёды будуць у апазіцыі супроць тых сіл і напрамкаў у палітычным жыцці, якія імкнуцца перайначыць, а то і ўвогуле ігнараваць ленінскія ўказанні адносна нацыянальнай палітыкі.

У адрас будучых улад БГКТ скіраваў наступныя прапановы: арганізаваць у Беластоку навучанне беларускай мовы ў прынамсі дзвюх пачатковых школах і ў ліцэі, імкнуцца да стварэння беларускага прадстаўніцтва ў Сейме, паўплываць на адміністрацыйныя ўлады адносна ўстанаўлення двухмоўных назваў мясцовасцей на Беласточчыне.

У МІНСКІХ СЯБРОЎ

(Працяг са стар. 1)

найбольш патэнцыяльных прыхільнікаў яго праграмнай дзейнасці.

І таму „Голас Радзімы“ адгукаецца зараз і да беларусаў у Польшчы. На гэты тыднёвік можна ўжо свабодна падпісвацца ў паштовых аддзяленнях і ў аддзелах прадпрыемства „Рух“ на тэрыторыі цэлай Польшчы. Гадавая падпіска каштуе зараз 1300 зл.

„Голас Радзімы“ перш за ўсё прапануе цікавую і змястоўную інфармацыю. Бяру вось у рукі першы-лепшы нумар гэтага штотыднёвіка. На першай старонцы — вялікая фатаграфія Лідскага замка. Гэта помнік архітэктуры XIV ст. На апошняй, восьмай абочыне, знаходзіцца займальны расказ археолага А. Краўцэвіча пра гэты замак.

А ў сярэдзіне, на іншых старонках? Тут і аб савецка-амерыканскім супрацоўніцтве, і аб лёсе звычайных рабочых. Расказвае Ірына Каланіцкая: *„Ну, як і 22 гады таму назад, я ўсё ў тым жа зборачным цэху. Вось толькі зарабляю ўжо не 90—100 рублёў, а 180—210...“*

На іншай старонцы журналіст А. Кур'яновіч перадае ўражанні Станіслава Жолудзя ад наведвання сваёй роднай сястры, якой не бачыў 47 гадоў. На эміграцыю вандраваў ён цераз „исправительно-трудовой“ лагер і Войска Польскае пад камандай Андэрса. Шлях тыповы для многіх беларусаў і ўжо нам вядомы. Урэшце прызямліўся ў Амерыцы, быў токарам у горадзе Бостан. „Працаваў увесь час на адным прадпрыемстве. Зарабляў у тыдзень да 500 долараў...“ — расказвае Ст. Жолудзь. А крыху ніжэй дабаўляе, што ёсць у яго сын, завуць яго Глен. Сёлета ён заканчвае сярэднюю школу, — расказвае гэты беларускі амерыканец. — Другі год як вучыцца ён у прыватнай школе. Вучоба абыходзіцца бацьку ў 3 тысячы долараў у год...“

... І так можна было б разглядаць кожны іншы нумар „Голасу Радзімы“. Дарэчы, цалкам нядаўна гэты штотыднёвік пісаў і пра нашых землякоў, якія пабывалі ў Мінску на курсе спеву і народных танцаў. Запрасіла іх Беларускае таварыства „Радзіма“...

Развітваючыся з рэдактарам Вацлавам Мацкевічам, мы дамаўляліся на наступныя сустрэчы і супрацоўніцтва. Дык да наступных сустрэч! „Голас Радзімы“ кліча на свае старонкі, у сваю рэдакцыю, а мы ахвотна адгукваемся на гэты заклік.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

БЕЛАВЕЖА

СТАРОНКА ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ № 354

Лета, лета і па леце...

Калі будзільнік трашчыць, бо ён трашчыць, а не меладыйна звоніць, за акном ужо спякота. Дзень ледзь-ледзь прабіваецца праз сцяну лесу, што падыходзіць пад самы „блок“.

„Звалакацца з тапчана зусім не хочацца, — праз хвіліну так падумаю, — прыдалося б даўжэй паспаць“.

Але ж уся сям'я зараз будзе памагаць бацьку хутка выбрацца на работу, бо гэтая хвіліна расцягваецца на гадзіну або і больш салодкага дасыпання.

І таму, наогул, калі будзільнік трашчыць, я як які аўтаматычны манекен, спускаю ногі на падлогу і чакаю, калі свядомасць пагоніць брыцца.

Можна сказаць, што восень сваімі сумна-імгельнымі шчупальцамі, як скрут, ахапіла яшчэ не так даўно вясёла-сонечныя поранкі.

Восень — гэта меланхолія. Невядома чаму чалавека такога, як я, ахоплівае асенняя меланхолія? Можа таму, што і жыццё больш такое ўжо асенняе, чым летняе? Хоць, з другога боку, як казаў той яўрэй у „Скрыпачы на даху“, апрача восені, ад часу да часу позірк сам мерыць вартасць, зусім палетняму павабна раскрытых, не толькі ўборам, але і душой, жанчын.

Лета, лета і... па леце. І колькі ж таго лета? Тут, у нас, лета кароткае. У чэрвені яшчэ яго няма. Халодны вецер з мора прыпамінае аб нядаўна мінуўшай вясне.

„Ну, а ліпень?“ — перапытвае нехта. Так. Гэта летні месяц. „А жнівень?“ — Да фестываля ў сапоцкай Летняй оперы таксама лета, як не кажы. Хоць калі карэннаму сапацяніну за некалькі дзесяткаў гадоў раз удасца паслухаць і пабачыць, як кажуць, „нажыва“ фестываль, дык прадбачліва захоплены з сабою плед служыць не толькі дзеля сядзення.

Лета кароткае, затое восень доўгая і цёплая. Цёплая, дзякуючы мору, рэзервуару цяпла. Восень не толькі цёплая, але і каляровая, як быццам той „Электрон“, які ўдалося мне набыць з прыватнага імпарту новай, апрача сельскагаспадарчай, спецыялізацыі Беласточчыны.

Вераснёвы Сопат можна нават палюбіць. Чалавечы натоўп адпачываючых у гэтым слаўным на ўсю Польшчу курорце ў верасні моцна радзее. Цяпер без чаргі ўдаецца купіць марожанае, і нават з прыяцелем пагутарыць пры куфлі піва за столікам у агародчыку, якога пакуль што не зачынілі, бо ўсё ж такі яшчэ „сезон“ не мінуў.

А пасля „сезона“ шарэюць не толькі поранкі, але і дні, якіх за калаўроткам працы на рабоце нават і не бачыш, апрача „вольнай суботы“ і лянівай нядзелі. А вядома ж як выглядае дзень у „вольную“ суботу. Гэта проста субота, а не дзень.

І гэтак можна сказаць, што мінуў яшчэ адзін год. Бо што ж можа здарыцца ў гэтым задрыпаным жыцці ад восені да зімы апрача весялейшага свята ёлкі, калі можна на хвіліну адарвацца ад штодзённасці і забыць, што час гэтак хутка прамінае?

Восень. Сопат.

М. Махнацкі

„ГАСЦІНЕЦ“

Так называцца будзе літаратурная анталогія „белавежцаў“, якую падрыхтавала да друку Краёвае выдавецкае агенцтва ў Беластоку. У кніжцы будуць змешчаны найлепшыя творы нашых літаратараў за 25 год дзейнасці аб'яднання. Будзе ў ёй арыгінал і — паралельна — пераклад на польскую мову. Уводзіны да анталогіі напісаў вядомы даследчык польска-беларускіх літаратурных сувязей Фларыян Няўважны, а каляровымі малюнкамі ўпрыгожыў „Гасцінец“ выдатны беластоцкі мастак С. Рыбі.

„Дом кніжкі“ збірае ўжо заяўкі на гэтае каштоўнае выданне. Туды і павінны кіраваць іх індывідуальныя чытачы з Польшчы. Горш з чытачамі ў БССР. Ці не магла б мінская кнігарня, у якой прадаюцца польскія выданні, скласці адпаведны заказ (можна і на некалькі тысяч экземпляраў)? А можа савецкія сябры знойдуць іншае выйсце — просім усіх, хто можа, дапамагчы ў гэтым. Заказ трэба кіраваць на адрас: Krajowa Agencja Wydawnicza w Białymstoku, 15-269, ul. Podedwornego 12 A. Індывідуальных заказаў агенцтва не прымае.

Беларускія арганізацыі на Захадзе могуць кіраваць заказы ў ГП БГКТ. Найлепш праз заслужаных збіральнікаў узносаў у фонд пабудовы беларускага музея: Веру Бартуль (Нью-Йорк), Пятра Кажуру (Нью-Брансвік), Сяргея Карніловіча (Клійленд) і Аляксандра Шаршуновіча (Канада). Цана кніжкі з перасылкай 50 цэнтаў.

(ювэ)

БАЧАННЕ

„Марыська чарнабрыва,
галубко мая...“
К. Каліноўскі

1

Азвіся, мілая,
скажы хоць слоўца...
Сумныя вочы свае падымі.
Не трэба маўчаць,
Пакуль льецца ў крыві
Жыццё наша,
Да Зямлі Роднай любоў.
Прабач мне, мілая, мо цябе
я крыўджу,
Дзяцюк з дзяцюкоў я, з натуры
наіўны...
Прабач мне, галубка, не тое
сказаў —
Гаварыць прыгожа мяне
Не вучылі...

2

Зайграйце, дудары,
Увесь свет растрывожце!
Хай пачуюць нашы змагары
Гукі волі, гукі любові...
Хай у іх сэрцах
Вясна расквітнее,
Хай магутней становіцца душы.
Варожа сіла іх не пасмее
рушыць!
Не пасмее!

3

... Мілая, галубка мая,
Як я б хацеў,
Каб сон збыўся.
Толькі прашу: не праклінай
мяне!
Не праклінай мяне!
Не праклінай!

Мікола Сахарэвіч

ЗНЯВОЛЕНЫ Ў ГІПСЕ

Хацелася зләвіць аўтобус,
Забыў: мінула маладосць.
І сам сабе зрабіў хваробу —
Зламалася ў ступні мне косць.

Сяджу, зняволены я, ў гіпсе,
Нага таўшчэзна, як гара.
І сам сабе кажу: не сыпся,
Яшчэ зарана, не пара.

Хоць надыходзіць твая восень,
Трэба табе здаровых ног.
Яшчэ ж так многа засталося
Няпройдзеных жыцця дарог.

Дык не рабі дурной больш
спробы
І не ляці так наўздагад.
Будзе ўцякаць табе аўтобус —
Скажы тут: асадзі назад!

Віктар Швед

— * —

Чаго ад бацькі навучыўся,
Таго ніколі не шкадую.
Яшчэ да сёння не забыўся,
Заўсёды позірк яго чую.

Бо калі пот краплісты ліўся,
Яго сардэчны голас чуў я:
Чаго ад бацькі навучыўся,
Таго ніколі не шкадую.

І хоць не раз ужо стаміўся,
Зусім прыстаў, і ледзь іду я —
Чаго ад бацькі навучыўся,
Таго ніколі не шкадую.

А калі зноў вады напіўся,
Пачаў гаворку, як жывую:
Чаго ад бацькі навучыўся,
Таго ніколі не шкадую.

Леапольд Танкевіч

— * —

калі наступіць чорны дзень
павер
ён не апошні
не пужайся ўзляцець
на ведзьмавай мятле
у багровы замак
што на чортавай гары
каб упэўніцца
як за неронавым сталом
сытым пладамі твайго поту
варожаць
аб
тваім
жыцці
ад імені твайго
таргуючы загонамі бяды
пад штыкамі
ядзерных
пагроз
каб ты пакорлівым быў
народ
не палохайся ўваскрэснуць
калі
з мазолістых рук тваіх
узыдзе
сонца
мільярдавай
волі

Віктар Стахвюк

— * —

е такі час
от которого нэ утэчэш
і слово Саломона
напоўняе тэбэ огнём
чуе його родяшча
і старадаўна — взглядом над
гробом
і нэшчасліво влюбленным
здаецьця жэ то воны

З. Сачко

DULCE ET DECORUM

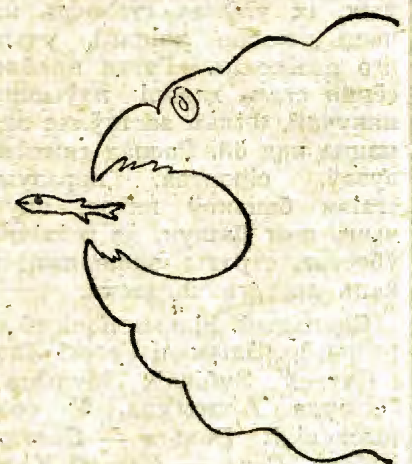
нядаўна зайздросціла я
тым што гінулі з галавою
на кулямёце і кветках

калі дыханне выцякае
між пустымі пальцамі
хапаючымі цень

лацінскія прыказкі кароткія
халодныя гладкія як мармур
шэра-ружовыя

кроў салодкая клеяцца
валасы да пліт мармуровых
кроў салодкая

Міра Лукша

ОЙ, БЕЛАВЕЖА... БЕЛАВЕЖА...

Мікалай Давідзюк, 1988

НОВЫ ФІЛЬМ В. ДАШУКА

У АБАРОНУ ШЧАСЦЯ ДЗІЦЯЦІ

Віктар Дашук, таленавіты беларускі кінадакументаліст, польскім гледачам быў дагэтуль амаль зусім невядомы. Толькі некаторым давялося паглядзець яго два цыклы фільмаў, расказваючыя аб мартыралогіі беларусаў у час II сусветнай вайны („У вайны не жаночы твар“, „Я з вогненнай вёскі“), якія дэманстраваліся ў рамках мерапрыемстваў, суправаджаючых Кракаўскі фестываль кароткаметражных фільмаў у 1985 г. Дарэчы, за гэтыя фільмы В. Дашук атрымаў Дзяржаўную ўзнагароду СССР. У мінулым годзе на кінастудыі „Беларусьфільм“ Дашук рэалізаваў свой першы мастацкі фільм — „Двое на востраве слёз“. І вось фільм гэты ўвайшоў у распаўсюджванне ў польскіх кінатэатрах (польскі загаловак — „Na wyspie łez“).

„На востраве слёз“ — гэта псіхалагічная меладрама. У ёй паказаны некаторыя трывожныя працэсы, якія ўзнікаюць у сучаснай сям'і. Рэч ідзе аб дзіцяці, якое жыве ў сям'і, пазбаўленай бацькі.

Вось кароткі змест фільма. Аднойчы маладзенькую Вольгу наведвае студэнт Сева, які адбывае рэйс байдаркай. Пасля любоўнай ночы ад'язджае. Праўда, прапануе дзяўчыне ўцякаць з дома разам з ім, але калі яна ранкам паяўляецца на прыстані, Севы ўжо няма. Праз дзевяць месяцаў дзяўчына родзіць хлопчыка — Стрыжа. Лёўчык, хлапец Вольгі, які ў той час вяртаецца з войска, нягледзячы на здраду сваёй каханай, прапануе ёй шлюбнае жыццё.

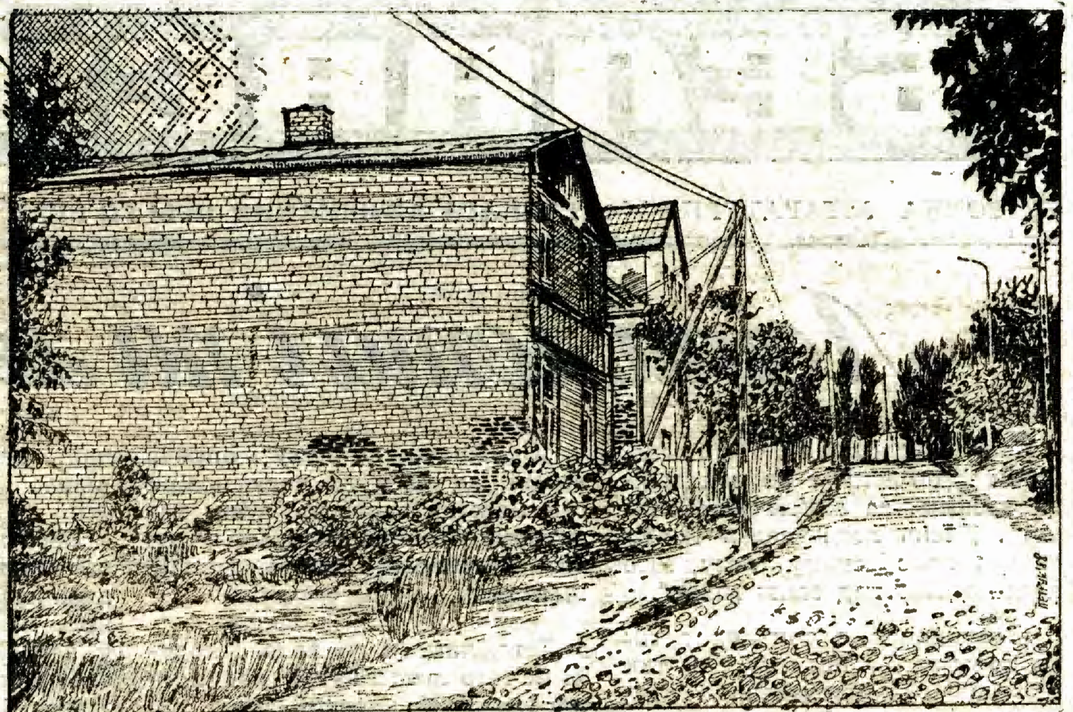
Праз некалькі гадоў, Сева, ужо шанаваны хірург, адшуkоўвае Вольгу. Даведваецца праўду. Успыхаюць у ім бацькоўскія пачуцці. Канфлікта ўжо не пазбегнуць. Найбольш цярпіць дзіцё.

Фільм В. Дашука небанальны. У ім няма таннага маралізатарства, назойлівай дыдактыкі. Дэбютуючы ў мастацкай фабуле, рэжысёр рэалізаваў твор адкрыта публіцыстычны. Паказаў, як недахоп разважнасці дарослых, іх уяўная сталасць нішчыць шчасце дзіцяці, учыняе яго адзінокім. Гэтая праблема сёння стала даволі паўсюднай, пякучай. Фільм застаўляе задумацца над ёй. Распад сямейных вузаў, сіроцтва, неразумны эгаізм бацькоў вядзе, тлумачыць нам Дашук, да псіхічнага ўбоства, страты здольнасці кахаць другога чалавека.

Сцэнарый фільма напісаў сам рэжысёр. Здымалі Георгі Ялхоў і Сяргей Зубікаў. Музыка — Эдуарда Арцем'ева. У ролях выступілі: Вольга — Святлана Рабава, Сева — Сяргей Калтакоў, Лёўчык — Міхал Нягнаў, Стрыж — Рычард Барткевіч.

Пятро Байко

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ

Стары Беласток, вул. Вятрачная. Мал. У. Петрука.

УДАВІНЫ ЛЁС

Я як была паненкай, то працавала на захадзе Польшчы кухаркай. Пакахала я аднаго паляка. На водпуск прыехала дадому і сказала бацькам, што буду выходзіць замуж. Бацькі пачалі вохкаць. Ні за што не хацелі аддаць замуж за Вацка.

У маёй сваячкі было вяселле. Там прычапіўся да мяне адзін хлопец. Хадзіў за мною, як цень. Я вельмі яго тады ненавідзела.

Віця пачаў прыязджаць да мяне. Бацькам маім вельмі спадабаўся і яны рашылі аддаць мяне за яго замуж. Ён прыехаў са сватам. Дагаварыліся і праз тыдзень мама з татам паехалі ў аглядчыны.

— Ой, Марысечка, — сказалі вярнуўшыся, — якое табе шчасце пападае. У яго ўсяго многа і поле такое добрае. Ён працуе ў горадзе і там будзеце жыць. На яго кавалку поля пасееце пшаніцу і прадасце. Будзеце мець грошы!

У пяцідзесятыя гады словы бацькоў былі святымі, і я пайшла замуж.

Віця быў дрэнным чалавекам. Ён рабіў так, як яму было выгадна. Я была ў яго за служанку. Калі нарадзіўся сын, мой мужык паехаў у белы свет. Асталася я адна з дзіцём. Юрку было паўгода, калі вярнуўся. Праз тры месяцы зноў пацягнуўся, няведама куды. Асталася я, цяжарная, з дзевяцімесячным дзіцём. Вярнулася да бацькоў.

Мама з татам так перапяліся маім цяжкім лёсам, што аж пахварэлі. Трэба было мне яшчэ і бацькоў глядзець.

Выйшла замуж другі раз. Пяць гадоў жылі ў вёсцы і даязджалі да працы. Косця быў добры — не піў. Ніколі дрэннага слова мне не сказаў.

Мы атрымалі ў горадзе кватэру ў блоку. Косця павoлі навучыўся піць. Аднак нават па-п'янаму нічога дрэннага мне не сказаў. Я на яго сварылася, але ён гаварыў: „Ціха, мой коцік, ціха, я больш ніць не буду“.

Мы вельмі хацелі мець дзіця. Чакалі восем гадоў. Калі нарадзіўся сын, то не маглі ім нацешыцца.

Так пражылі васемнаццаць гадоў. Мой Косця ад злоўжывання алкаголем памёр.

Цяпер жыву ўдавой з тройкай дзяцей. Старэйшыя працуюць, а меншы яшчэ вучыцца ў пачатковай школе. Прыходзяць да мяне ўдаўцы, разводнікі і старыя кавалеры, хочуць жаніцца. Я нікога не хачу, бо ведаю, што з нікім не будзе так добра, як з маім Косцем.

Аўрора

ГАВОРАЦЬ НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ

ЭДВАРД ШЧАСНОВІЧ — НАРОДНЫ ГУМАРЫСТ

Родам з вёскі Шчасновічы, у гміне Шудзялава. Яму 76 гадоў. 19 гадоў працаваў на пошце, у тым ліку 17 гадоў начальнікам пошты ў Бабіках, а яшчэ раней быў „злеўнікам малака“. Напісаў многа карэспандэнцый на аснове свайго нялёгкага і беднага жыцця.

— А як адбылося ваша спатканне з „Нівай“?

— Як толькі паявілася „Ніва“, людзі ў нас яе пачалі выпісваць. Я на пошце працаваў тады лістаношам. І чытаў яе ад пачатку, хоць не выпісваў сам, чаго вельмі шкадую, бо ўсе пазнейшыя нумары, калі я пачаў выпісваць кожны год „Ніву“, у мяне прыгожа падшытыя і захоўваюцца.

— Чытаць па-беларуску ўмелі?

— Не вучыўся, але пачаў чытаць і з кожным сказам усё лепш і лепш. Школы ніякай, можна сказаць, я не закончыў. Бацька мяне не пускаў вучыцца. Я столькі ўсяго быў у школе, колькі ўдавалася ўцячы ў школу. Я сам па сабе навучыўся таго, што ўмею і ведаю. І нават, бачыце, навучыўся, што аж начальнікам пошты быў. Пасля вайны, праўда, я здаў экстэрнам курс па праграме пачатковай школы. Па-беларуску пісаць і чытаць таксама сам навучыўся. Мы нават прадстаўленне рабілі па-беларуску.

— Хто гэта мы?

— Я, Юзаф Шчасновіч і Часлаў Шчасновіч — усе са Шчасновічаў, але таксама Жураўскі і Яцэвіч з Бабікоў.

— У вашай вёсцы ўсе Шчасновічы?

— Ёсць і Шумінскія, Гарчакі, Panіквіцкія — мой бацька Панківіцкі быў, уся мая радня Панківіцкія.

— А чаму вы Шчасновіч?

— А так кумы ахрысцілі. Мой бацька любіў гарэлку. І кумаў такіх самых узяў. Былі

п'яныя і запісалі Шчасновіч. Хрысцілі мяне ў касцёле ў Адэльску, цяпер за граніцай, ад нас 7 км. А граніца ад нас 3 км. Потым, калі я вырас, прыслалі павестку, што ў войска клічуць Шчасновіча Эдварда, сына Яна і Саламеі. Солтыс кажа: такога няма. А потым падумаў-падумаў і кажа: гэта ж будзе Панківіцкіх сын, і прыносіць павестку да бацькі. О, твой сын, кажа, не Панківіцкі, а Шчасновіч. І так я Шчасновічам пайшоў у войска. Тады толькі і бацька, і я даведаліся, што я Шчасновіч. Бо як прабаваў хадзіць у школу, то быў яшчэ Панківіцкі.

— Калі і чаму напісалі свой першы артыкул?

— Я ў „Ніве“ чытаў, што некаторыя людзі пішуць у газеты свае артыкулы. Падумаў і я напісаць. Напісаў пра солтыса са Шчасновічаў — Антона Шумінскага, як ён быў солтысам ад самага пачатку Народнай Польшчы. Людзі ўсё яго выбіралі. І не выбралі ўжо толькі, калі ён моцна захварэў. Мой артыкул апублікавалі. І я пачаў больш пісаць. Было ў мяне многа артыкулаў пад псеўданімамі, бо былі яны такія, што я не хацеў, каб усе ведалі, хто піша. У іх было многа такога смешнага. Але артыкулы, відаць, падабаліся, бо ў „Ніве“ было многа адгалоскаў на іх. Я ў апошні час апісаў гісторыю свайго жыцця. Гэты матэрыял цяпер у рэдакцыі, думаю, што, можа, надрукуюць. О, прабачце, я забыўся, чаго прыйшоў. Я хачу сказаць, што атрыманыя за артыкулы 1100 зл. хачу ўплаціць

У ГОНАР ЗАГІНУЎШЫХ

На поўнач ад Мілейчыц, на ўзгорку ля шашы ў Бельск-Падляшскі, узвышаюцца савецкія ваенныя могілкі, з характэрным помнікам у выглядзе выцягнутай рукі. Там пахаваны астанкі каля 2 тысяч савецкіх салдат, якія загінулі ў 1944 г. у баях з нямецкімі захопнікамі за вызваленне паўднёва-ўсходняй Беласточчыны.

Жыхары Мілейчыц і наваколля кожны год у Дзень перамогі і ў гадавіну Кастрычніцкай рэвалюцыі прыходзяць сюды з кветкамі ўшанаваць памяць загінуўшых салдат-вызваліцеляў.

5 лістапада г.г., напярэдадні 71 гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі на могілках у Мілейчыцах адбылася хвалюючая ўрачыстасць. У гэты дзень (у царкве адзначаецца ён як дзмітрыеўская памінальная субота) праваслаўныя свяшчэннікі Сямяціцкага благачыння адслужылі набажэнства ў гонар загінуўшых салдат. Багаслужбы адправіў а. Яўгеній Несцярук з Мельніка ў прысутнасці астатніх святароў.

Ва ўрачыстасці ўдзельнічалі: Генеральны консул СССР у Варшаве Генадзь Барысавіч Падліпняк, віцэ-консул Аляксей Вячаслававіч Завадоўскі, прадстаўнікі гмінных улад і ПРОН, а таксама мясцовыя прыхаджане.

В. Луба

Фота Яўгенія Баенскага

на музей. Хачу падтрымаць гэтую ідэю.

— Вы пісалі вясёлыя і смутныя гісторыі пад псеўданімамі. Па прычыне аднаго вашага псеўданіма чытач скрытыкаваў рэдакцыю — ён думаў, што гэта яго сусед напісаў, падпісаўшыся яго імем. Што ж, давайце здрадзім два вашы галоўныя псеўданімы: як „Сульвестар“ вы былі аўтарам цыкла „Бабскія фокусы“, а як „Сук“ аўтарам цыкла „Споведзь“. Абодва гэтыя вашыя цыклы вельмі спадабаліся чытачам.

— Я яшчэ думаю напісаць нешта такое смешнае.

— Вы ўмееце пісаць і чытаць па-беларуску, па-польску і па-руску. А не вучыліся ў школе. Як жа навучыліся?

— Я чытаў многа. І газет і кніжак. Яшчэ да нядаўна я выпісваў многа рускіх („Огонёк“, „Советский фильм“) і польскіх („Карузэля“, „Хлопска дрога“, „Шпількі“) газет. А знаеце, я маю „Дон Кіхота“ па-польску і па-беларуску. І прачытаў па-беларуску.

— Як удалося здабыць па-беларуску?

— Трапіла мне і я купіў.

— Як ацэньваеце „Ніву“?

— Мне ў ёй ад канца да канца ўсё цікавае. От, здаецца, артыкул і вялікі, але пачнеш чытаць — і цікава. Я заўсёды задумоўваўся: адкуль людзі ўсё ведаюць? І „Ніўку“ люблю чытаць, і „Зорку“ для дзяцей. „Зорку“ дык і малому, і старому варта чытаць. Вазьміце ў ёй хоць бы рубрыку „Паглыбляй свае веды“ — колькі ўсяго можна даведацца!

. . . .

... Беларускі народ лепш за другія. Я праз тое і „Ніву“ палюбіў, і людзей, якія яе чытаюць, і карэспандэнтаў, якія ў яе пішуць. Я беларускае ўсё люблю. Няраз у „Адгалосках“ чытаю, што адзін другога крытыкуе, але гэта нармальная з'ява. Людзі кажуць, што нават Бог усім не дагадзіў. Такі ёсць чалавек на нашым свеце.

— Якая ў вас сям'я?

— У мяне трое дзяцей — два хлопцы і дачка. Абодва хлопцы ў міліцыі служаць. Служба то цяжкая, але я задаволены. Мне аж з Беластока прыслалі падзяку за сыноў. Я цешуся. А дачка ў „Сяржана“ робіць. Мы з жонкаю засталіся адны ў сваёй хаце. Жыццё маё маладое было цяжкое. Я пачаў будавацца на голым камені. Бацька нічога не даў. Ужо потым стры́й запісаў мне два гектары зямлі. Ажаніўся — то на пазычаны ложак. Добра, што мая хацела за мяне замуж пайсці. Яна на 13 гадоў маладзейшая, паходзіць з калёніі „Літвін Луг“ ад Вярхлесся, родам з Сянкевічаў, Галена яе імя. Яе дзед быў на службе аб'ездчыкам. Жонка мне многа памагала. Яна дзе цяжэй было, то брала на сябе, але таксама страціла здароўе, бо ўсё трэба было рабіць самім. Я ў апошні час купіў альшыны два гектары, то цяпер маю свае дровы. Мы не бярэм вуталю. І так жывем, хварэем...

Запісала Вера Валкавыцкая

САКРАТ ЯНОВІЧ

У БЕЛАРУСКАЙ КАНАДЗЕ і ДАЛЕЙ

(4)

Сталі на кватэру ў Валянціны і Міхася Пашкевічаў. У прытаронцкім Айлінгтон. З іх Эвай, што прыбыла з надціхаакіянскага Ванкувэра, станцаваў я на балі пад гранне гайнаўскіх „Дубіноў“. Гэты наш славуты калектыў з'явіўся ў беларускай Канадзе недзе ў палове ліпеня, цераз Манрэаль. Канцэрты, як казалі мне слухачы, адбываліся ў настроі фурору! Неўзабаве купілі яны сабе інструменты за цану, за якую ў родных Дубінах маглі б набыць, пэўна, палову вёскі... Але гэта сведчыць пра ненармальнасць айчыннай эканомікі, бяссільнай перад доларам.

У акустычна благой зале Скайлайн Траюмф дубінцы абаранілі сваю марку майстэрствам выканання. Галодная беларускага эміграцкая маса шалела ад энтузіязму так, што, здавалася, столь абваліцца! Тое ж можна сказаць і пра рэчытатыўны спевы чароўнага Данчыка з Нью-Йорка (верш Анатоля Вярцінскага „Кожны чацверты“ ў англійскім перакладзе, „Беларусь мая“ Сокалава-Воюша, „Слуцкія ткаллі“ на словы Максіма Багдановіча). Ашаламляльная Ала Орса-Рамана, доктар хіміі па прафесіі і балерына па замілаванасці, прывезла танцавальны ансамблік „Васілёк“ (думаюць наведаць Беласточчыну). Найспраўней выступала; разам з дзяўчатамі і хлопцамі, што ва ўзросце яе дарослых дзяцей. Паходзіць з сям'і настаўніка наваградскай Беларускай гімназіі. Яшчэ адна нагода для роздумаў пра тое, чаго варты інтэлігент у першым пакаленні, а чаго — у другім. І як гэта важна глядзець на кніжкі ўжо з калыскі. Бачыць бацьку, пахіленага не над плугам, а над пісьмовым сталом.

Выканалі нашы напачатак „Гайнаўшчыну“, але і „Бацькоўскі парог“, песню на словы святара з Саколкі, Уладзіміра Місеюка. Народную з Міклашэва, і звычны свой рэпертуар. І хлеб-соль былі, каравай з Беласточчыны, пад гукі „Развітання з Радзімай“ Міхала Клеафаса Агінскага.

А ў віле Пашкевічаў чакала мяне ці не самая вялікая ў Канадзе беларуская прыватная бібліятэка; выпісваюць „Літаратуру і Мастацтва“ і „Ніву“, „Полымя“ і „Маладосць“ (ёсць цэлыя гадавікі). Спадар Міхась, кнігалюб ды гутарнік, падарыў мне англамоўнае выданне „Зямлі пад белымі крыламі“ Уладзіміра Караткевіча, а спадарыня Валянціна — першую і другую кнігі падручніка беларускай мовы Fundamental Byelorussian, для тых, хто хоча навучыцца яе, умеючы размаўляць усяго па-англійску. Акрамя ўласнага грамадства, значную фінансавую дапамогу дзеля гэтай справы аказаў урад у Атаве. The Canadian Citizenship Branch.

Цяжка дастаць якую кніжку або часопіс, дык пазыч і пайдзі зрабі сабе ксераграфаваны адбітак. Нават дрэнна надрукаваны тэкст удаецца наўздзіў чытальным. Прывёз я адтуль тое, чаго не меў у Беластоку, між іншым, „Курапаты — дарога смерці“ Зянона Пазняка і Яўгена Шмыгалёва, разам з перакaзам гэтай трагічнай публікацыі ў паважаным часопісе The Economist ад 27 жніўня („Забойца масаў“ — напісана пад фоткай, на якую сёння чалавек глядзіць з агідаю).

У шматлюдны з'езд беларусаў на чужыне я бойка гандляваў бэгакатоўскім „Календаром“ у карысць пабудовы гайнаўскага Музея (прадаў на сто дваццаць долараў, што трэба пераласці на суму чвэрць мільёна злотых). Не быў бы з мяне зух, калі б не сяброўская помач старшыні Беларускага Інстытута Навукі і Мастацтва др-а Вітаўта Кіпеля. Умомант раскупілі і пачку кніжыцы „Беларусь, Беларусь“, хоць і на польскай мове яна (людцы з нас білінгвістычныя, універсальныя). Пайшла да апошняга экземпляра рэч, здавалася б, цалкам навуковая: Zmiany białoruskich nazw miejscowych Białostocczyzny w dwudziestowiecznej polskiej konwencji ich zapisu Яраслава Яновіча. Падумалася вось што: у наступную, дзевятнаццатую, Сустрэчу беларусаў Паўночнае Амерыкі павінны мы з Беластоцкага Краю падбаць аб тым, каб адчыніць тады там кіёск з выданнямі БГКТ і з польскімі прысвечанымі нашай культуры ды народу. Унікаючы нудлівага чытачу „Нівы“ выкладвання відавочнага сэнсу гэтага, дадам толькі, што бізнес нашаму Таварыству будзе неабходны ў эканамічную рэформу ў Польшчы, у выніку якой культурная дзейнасць пяройдзе з казённага капіталька на грамадскі. Тэмпература нацыянальнай свядомасці абумовіць матэрыяльныя ліміты беларускага высілку.

У супраціўнасць да эміграцыйнай літаратуры, у якой не відаць нованароджаных талентаў, што тлумачыцца адсутнасцю моўнай стыхіі, — пластыка і жывапіс, так сказаць, квітнеюць. І што цікавае, дамінуюць жанчыны. Гэтая асаблівасць звярнула маю ўвагу на выстаўцы, якую глядзеў я ў Беларускім Цэнтры ля вуліцы Кларэнз, 524 (тут жа і царква Св. Кірылы Тураўскага). Камісарылі экспазіцыі Івонка Сурвіла з канадкага боку і Галіна Русак — з амерыканскага. Карціны, скульптуры, фатаграфіі, інкрустацыі; алей, акрылік, акварэль, графіка, рысунак, дрэварыт. Ранняя гісторыя Беларусі (Прадслава), мацярынства, праца, каханне, пейзаж, прырода (васілёк, лён, зіма). Мастачаць сем'ямі або... суседствамі. Маці і дачка, Івонка і Марыя-Паўля, як малады сон, прыгожыя; дамы Русаковых і Надзі Кудасавай побач, у паркавым атачэнні. Высыпы сярод бязмежжа небеларускага. Як сімвал жывучасці, упартага існавання ўсім ворагам на злосць.

(Працяг будзе)

НАШЫ НАЗВЫ

ПРАНЕВІЧЫ І НАВАКОЛЛЕ

(Тапаграфія дарог, урочышч і гідраграфічнай сеткі)

Чэрнякова гара, кама. Складаецца з пылаватага дробназярністага пяску, жаўтаватага колеру. Дзесяць гадоў таму назад тут масава гнездавалі берагавыя ластаўкі. Горку раскапалі ў 1979—1981 г.г. і знішчана іх экалагічнае асяроддзе.

Вадаток, пачатак у даліне, парослай чорнай вольхай, за „Чэрняковай гарою". Цячэ цераз шашу Бельск-Падляшскі—Беласток. Вадацёк не перасыхае. Рэчышча знаходзіцца з паўднёвага боку ад „Горкі Лісіцы". Ручай упадае ў р. Белую, каля Грыневіч-Вялікіх.

Смуга, поле і пашавыя ўгоддзі.

Сянкоўчына, лес.

Каліч магілка, поле на ўзвышшы.

Вярбінка, поле з купінай дрэў, нейкая ўпадзіна.

Арэхвіцкая грунтавая дарога, прафіляваная, з кюветамі па баках, палепшаная, шчэбнева-гравійная.

Ракітнае, зараснік з вербалозам.

Смужка, даліна, пашавыя ўгоддзі.

Арэхвічы, сяло.

Рудкавалёвая даліна, тут калісьці стаяла прыдарожная кузня.

Паграбы, месца, дзе на зіму ў ямах захоўвалі бульбу. Сёння — поле. Выраўнана ды ўзарана.

Гліняныя ямы, мясціна, дзе дабывалі гліну да будовы печаў ды абмазвання ў сярэдзіне жылых дамоў.

Рэпіска, даліна з іржавай вадою ў паніжаных мясцінах. Лугавое ўгоддзе.

Верхалес, поле.

Азарысак, луг.

Праневічы, сяло.

Заклунне, грунтавая дарога за клунямі ды агароды.

Княжа горка, кама з пылаватага дробназярністага пяску.

Крынічка, урочышча ў даліне на ўсход ад Праневіч. Меліярацыйны канал „Б-2", там жа. У прытоку канала ёсць крынічка, абсталяваная бетонным крутам. Гэта грамабойнае месца. Каля крыніцы стаяў драўляны крыж ды расла старая вярба. Гром разбіў крыж і вярбу. Мясцовыя людзі часта назіраюць, як бліскавіца зігзагам уваходзіць у зямлю з аглушальным гулам. Паблізу гэтага месца маланка забіла Уладзіміра Ясюка, жыхара Праневіч. Загінула тут шмат жывёлы.

Ліскоўчына, агароды ў Праневічах.

Голае балота, балота, луг.

Азерца, тут калісьці было заглыбленне з вадою. Меліярацыйныя канавы асушылі гэткі мікравадаём.

Гранітны крыж з 1883 года.

Масаўчына, луг у акружэнні лесу.

Тэткаўчына, луг.

Скалы ўзгорак, раскапаны, цяпер тут вадаём. Вада чыстая з пастаянным узроўнем люстра. У бок грунтавой дарогі — знак тапаграфічны.

Хутар Праневічы.

Рэвіч балота, луг.

Касая сцежка, поле. Калісьці тут была сцежка.

Вырубы, поле на месцы высечанага лесу.

Стары гасцінец, ішоў каля могільніка да нараўскай шасейнай дарогі. Знішчаны подлай рукою землеўпарадчыкаў. Гасцінец мае багатую гісторыю. Існаваў ад часу заснавання сяла Праневічы. Тут, у вельмі глыбокаснежную зіму ў сярэдзіне XIX стагоддзя амаль не замерз-

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

„ЗАЦВЯРДЗЕЛЫ СХІЗМАТЫК"

Каму як каму, але страшэнна не пашанцавала і ў жыцці і ў гісторыі князю Івану-Скіргайлу Альгердавічу — гэтаму нястомнаму ваяўніку за справу незалежнасці, моцы і адзінства Старабеларускае дзяржавы.

Яшчэ пры бацьку, 14—16-гадовым падлеткам ён, уздзеўшы на кволае хлапечае цела цяжкую стальную кальчугу і грамоздкі шлем ды прыпаясаўшы да вузкіх бёдраў мажны меч, не развітваўся з гэтай зброяй аж да самай смерці, здымаў яе з сябе бадай дзеля таго толькі, каб памяняць яе на большую і цяжэйшую, у меру як разрасталася і мужнела яго рыцарская постаць. Не злічыць сёння ні паходаў, у якіх ён уздоўж ды ўпапярок перамерваў Вялікае княства Літоўскае і суседнія краіны, ні бітваў, у якіх ён скрыжоўваў сваю зброю з непрыяцельскай зброяй ды рэдка калі выходзіў без ранаў ці пераломаў. Бо ж ніводная з тае безлічы бітваў, якімі ў канцы XIV стагоддзя адпіхвала наступ варожых сілаў і сцвярджала сябе Вялікае княства Літоўскае як адна з наймагутнейшых дзяржаваў у тагачаснай Еўропе, не абышлася без удзелу князя Івана-Скіргайлы. І не абы-якога ўдзелу, бо заўсёды ў першай шарэнзе, рубаючы мячом направа і налева ды з дзвюх рук адбіваючыся ад навалы.

Хронікі падаюць, што князь Іван славіўся сярод сваіх і чужынцаў не толькі мужнасцю і сілай у бітвах, але таксама незвычайным уменнем лекаваць: удала складаць патрушчаныя косці ды загойваць нават самыя страшныя незагойныя раны. Нярэдка здаралася, што да крайнасці знясілены бітвай ды сам сплываючы крывёю са сваіх ранаў ішоў Скіргайла па ўсланым целамі вояў полі бою і намагаўся дагледзець кожнага, каго яшчэ можна было выратаваць. І ратаваў.

Зласліўцы пускалі пагалоскі, што князь Іван знаецца з нячысцікам і ягонай моцай карыстаецца. Аднак болей асвядомленыя ведалі, што спазнаў ён таямніцы лекавання ад роднай маці, вялікай княгіні Улляны, якая доўгія дзесяцігоддзі вынесенай з Цверу ды набытай у Віцебску мудрасцю ратавала ад калецтва і смерці ўсю іхнюю з Альгердам шматлікую сям'ю ды блізкіх ім людзей. Несумненна, перанятыя ад маці веды ён выдатна ўзбагаціў звесткамі ад розных заходніх і ўсходніх медыкаў, што служылі ў крыжакоў і разам з імі часта траплялі ў палон да беларускіх вояў.

Сярод Альгердавічаў князь Іван-Скіргайла вылучаўся прыстойнасцю свае асобы і рыцарскай галантнасцю ды на дадатак таксама дыпламатычнымі здольнасцямі. Як ужо згадвалася ў ранейшых адрэзках „Шляхам гадоў", якраз яму старэйшы брат, князь Якаў-Ягайла, даручыў справу свае жаніцьбы з польскай каралеўнай Ядвігай. Князю Івану-Скіргайлу было гадоў каля 30, калі ён спачатку, патаемна, перапрануўшыся за вандроўнага купца, усяго з двума-трыма ахоўнікамі, а потым ва ўсім бляску княжацкай вялікасці, на чале пышнага картэжу некалькі разоў падаваўся на тадышні венгерскі двор у Будзе, каб весці перамовы з Ядвігінай маці, каралевай Альжбетай, у Кракаў жа ездзіў на сватанне самой каралеўны Ядвігі. І няблага спраўляўся з гэтай нялёгкай роляй і свата і дыпламата, калі давёў да таго, што неўзабаве скроні брата аздобіла польская карона. Гэта была асабістая перамога князя Івана.

Належаў князь Іван-Скіргайла да тых з яго шматлікай радні (між іншым, князі Андрэй полацкі, Дзмітры-Карыбут ноўгарад-северскі, Уладзімір кіеўскі), якія цвёрда трымаліся праваслаўнага веравызнання. Ён жа адзначаўся асаблівай аддanасцю веры сваіх бацькоў і ні пад якім націскам з боку і сваіх і чужых не адступіўся ад яе. А націскалі многія.

Перш за ўсё патрабавалі ад князя Івана перахрышчэння ў каталіцтва крыжакі, калі ён звярнуўся да іх з просьбай дапамагчы ў змаганні за Полацк. Альгердавіч апынуўся тады ў вельмі цяжкім становішчы (як падае летапіс, амаль усе воі ў той час перабеглі на бок выступіўшага супраць Альгердавічаў старога Кейстута) і князю Івану давялося з „малымі слугамі" падацца ў Ордэн і там шукаць прытулку і падтрымкі. Аднак ён патрапіў устаяць пры сваёй веры, не адступіцца ад яе нават за цану дапамогі магутнай крыжацкай дзяржавы.

Не меншы ад крыжацкага быў напор на князя Івана з боку польскага каталіцкага духавенства, каб ён адмовіўся ад „схізмы" ды прыняў веру каталіцкую. Старалася зрабіць уплыў на яго таксама каралева Ядвіга, асабліва пасля таго, як падчас перахрышчвання князя Якава-Ягайлы ў каталіцкае веравызнанне 14 лютага 1386 г. у вавельскім саборы разам з ім прыняла каталіцызм грамадка праваслаўных князёў з Вялікага княства Літоўскага. Калі пашырэнне каталіцкага веравы-

ла нявеста. Ехалі яны ў царкву ў Бельску-Падляшскім да шлюбу. Коні тапіліся ў снезе. Не мелі сілы выцягнуць саней. Снег адгарталі лапатамі. Калі заехалі ў Бельск-Падляшскі, нявеста ўжо была непрытомная. Да жыцця ле вярнулі, расціраючы снегам.

Арапкова вялікае, поле.

Плавучае, поле.

Рудплавіска, плавілі тут ліманітавую руду на жалеза ў кузні. Сёння — луг.

Варапкова луг, сенажаць.

Беластоцкая шасейная дарога.

Беластоцкая чыгунка.

Хутар Аўгустова (Ягуштава).

Строкава, луг і поле.

Арэхвіцкая шасейная дарога, мадэрнізаваная ў 1973—75 г.г.

Рака Белая, у вусці ракі сляды стаянкі каменнага веку.

Нараўская шасейная дарога.

Бельск-Падляшскі, горад. Сёння налічвае 27 тыс. жыхароў.

Інж. Б. Ф. Рудкоўскін
Малюнкі і карта аўтара

Каменны крыж за Вадатокам. Пашкоджаны куляй у 1944 годзе.

ПАЗНАВАННЕ СУСЕДЗЯЎ

7 лістапада г.г. у V Агульнаадукацыйным ліцэі імя Яна III Сабескага ў Беластоку арганізавана была ўрачыстасць у гонар 71 гадавіны Кастрычніцкай рэвалюцыі. Яе галоўнай мэтай было пазнаёміць вучняў з Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікай — нашым найбліжэйшым суседам. Школьны гурток Таварыства польска-савецкай дружбы запрасіў да нас Сакрата Яновіча — вядомага беластоцкага беларускага пісьменніка.

Вучні падрыхтавалі даклад аб БССР, прачыталі некалькі вершаў знатных беларускіх паэтаў: Якуба Коласа і Максіма Танка. Нашы сяброўкі: Эдыта Міхалоўская і Агата Дэц, апранутыя ў народныя ўборы, праспявалі нізку беларускіх народных песень.

Затым выступіў Сакрат Яновіч. Гаварыў ён аб жыцці нацыянальных меншасцей у Польшчы і Беларусі. Яго даклад, згодна з намерам прамоўцы, выклікаў сярод вучняў вялікае зацікаўленне, мноства пытанняў і рознагалосся. Моладзь цікавілася не толькі жыццём саміх беларусаў, але і сукупнасцю польска-беларускіх адносін на працягу апошніх дзесяцігоддзяў. Мілая атмасфера сустрэчы і каларытнасць постаці Сакрата Яновіча дазваляе спадзявацца, што быў гэта не апошні яго візіт у нашай школе.

Рыгор Сытнік,
вучань кл. III А
Фота Пятра Пятрэвіча

Злева направа: Рыгор Сытнік і Адам Вільчэўскі чытаюць даклад пра БССР.

Выступае Сакрат Яновіч.

Злева: Эдыта Міхалоўская і Агата Дэц спяваюць беларускія песні.

знання ў Вялікім княстве Літоўскім не праходзіла настолькі паспяхова, як зычыла сабе каталіцкая іерархія на чале з епіскапам Андрэем, дык галоўная віна за тое звальвалася, вядома, на праваслаўнага вялікага князя літоўскага Івана-Скіргайлу. Хаця ён, напэўна, быў за хрышчэннем язычнікаў жмудзінаў, летувісаў ці яцвягаў, але, і ў тым не можа быць сумнення, непрыхільным вокам глядзеў на перахрышчванне праваслаўных і сваёй непахіснасцю ў веры даваў прыклад стойкасці іншым. Таму не будзе памылкай меркаванне, што якраз пад уздзеяннем каталіцкай іерархіі і прыхільнай ёй каралевы Ядвігі, сімпатыі кракаўскага двара, а разам з ім і вярхоў тагачаснага польскага грамадства паступова схіляліся на бок хоць і надта ж хісткага і няпэўнага, але за тое аднавернага новаяўленага католіка князя Юрыя-Віганда-Аляксандра-Вітаўта (бо столькі іменаў ён узбіраў сабе) і ўсё з большым холадам ды адчужанасцю адносіліся да мужнага, сталага, але ж „зацвярдзелага схізматыка" князя Івана-Скіргайлы.

Князь Іван добра ўсведамляў сваё складанае становішча ды яму пра тое і адкрыта гаварылі і ў Кракаве і ў Вільні. Мо нават і сама каралева Ядвіга няраз намякала, што калі ён не пяройдзе ў каталіцтва, дык можа страціць пасаду каралеўскага намесніка на Вялікае княства Літоўскае і адначасова вялікага князя літоўскага. Аднак і гэтая пагроза не пахіснула яго вернасці праваслаўю. А калі пагроза стала рэчаіснасцю і 4 жніўня 1392 г. каралеўская пара ўзвяла Вітаўта на пасаду каралеўскага намесніка, а Скіргайла стаў фактычна беззямельным князем-ізгоем, ён і тады не заламаўся, не адступіў ад праваслаўя, але як належыцца рыцару, даверыўся, каб яго лёс вырашыўся на полі бою.

Як памятаем з папярэдніх адрэзкаў „Шляхам ґадоў", на бок князя Івана-Скіргайлы стала праваслаўнае баярства, якое варожа прыняло ўзвышэнне Ягайлам у 1387 г. у правах баяраў-католікаў і каталіцкага Касцёла. Кракаўскі каралеўскі двор, Вітаўт і асабліва вышэйшая каталіцкая іерархія занепакоілася размахам успыхнуўшага канфлікту, які пагражаў змясці з твару зямлі кволенькі яшчэ каталіцкі Касцёл у Вялікім княстве Літоўскім, звесці на нішто пагадненні міждзяржаўнай уніі ў Крэве, а нават давесці да вайны супраць Польшчы. Таму падчас перамоваў у лістападзе-снежні 1392 г. у Белзе (пра яго мы згадвалі ў адрэзку „Падпарадкаванне родзічаў", „Ніва" ад 6.XI.1988 г.) было падпісана пагадненне, паводле якога князь Іван-Скіргайла ўзводзіцца на пасад **вялікага князя рускага** і яго сталіцай ёсць Трокі.

На першы погляд утварэнне цалкам новага для Вялікага княства Літоўскага, а фактычна адраджэнне колішняга пасаду вялікага князя рускага, з уласнай сталіцаю ў Троках, было вялікай перамогай праваслаўнага насельніцтва і асабіста князя Івана. Бо што ж было „нярускае", гэта значыць няўсходнеславянскае і неправаслаўнае ў канцы XIV стагоддзя ў Старабеларускай дзяржаве ці інакш кажучы — у Вялікім княстве Літоўскім? Нічога! Ну, для сцісласці — амаль нічога, таму што „нярускімі" былі: не захопленая крыжакамі невялічкая паўднёвая частка Жамойціі (Жмудзі), Аўкштота (са змешаным, праўда, летувіскім і беларускім насельніцтвам), маленечкая ўсходняя частка былой Яцвягіі ды вузенькі пасачак зямель на пагранічча з Мазоўшам. Вось і ўсё! Бо тыя неабсяжныя абшары, што прасціраліся ад ракі Бебжы (Бобры) на захадзе і да Дону на ўсходзе, ад вытокаў ракі Масквы на поўначы ды аж да Чорнага мора на поўдні — гэта ж былі землі „рускія", або інакш — усходнеславянскія, населеныя адным праваслаўнымі. Значыць, паводле літары белзскага пагаднення пад уладай князя Івана-Скіргайлы знаходзілася ўсё, што належала да ягонага вялікага бацькі князя Аляксея-Альгерда. Гэта ж была не проста дзяржава, як на тыя часы бясконцага драблення Еўропы на дзяржавы-маленствы, дзяржавы-карлікі, але аграмадная імперыя, разоў у пяць большая за Польшчу, сапраўднае **Вялікае княства Рускае!** Хто ведае, мо тады князю Івану мроілася адраджэнне легендарнай імперыі Рурыкавічаў?..

І ці можна дзівавацца князю Івану, што гэтак ахвоча ўдзельнічаў ён у паходах супраць сваіх родных братоў Дзмітрыя-Карыбута, князя ноўгарад-северскага ды Льва-Свідрыгайлы, князя віцебскага і полацкага? Не! І то проста таму, што ўсё гэта адбывалася ў імя падпарадкавання ўдзельных непаслухмяных князёў вярхоўнай каралеўскай уладзе, якой паўнамоцнымі прадстаўнікамі ў Вялікім княстве Літоўскім ёсць каралеўскі намеснік, князь віленскі Вітаўт ды вялікі князь рускі Скіргайла. А тое, што і Вітаўт і Скіргайла ў абсалютнай таямніцы адзін перад другім уважалі, што падпарадкоўваюць гэтыя землі толькі сабе ў будучую **сваю** ўласную дзяржаву — гэта зусім іншая справа.

Такая гульня „ў хованкі" працягвалася некалькі год, пакуль... Але пра гэта ў наступным адрэзку.

Мікола Гайдук

Жыла-была легенда

ЯК ПАСЫНКІ САКОЎ НАДУЛІ

Паміж Пасынкамі і Сакамі заўсёды былі адносіны ціхага спаборніцтва ў сэнсе хто важнейшы. Сёння гэта прыкрыў час няпамяццю, але некалі, калі я паявіўся ў Пасынках першы раз, ідучы ў школу, мы як дзеці, і з аднаго, і з другога боку, гэта адчувалі. А псіхіка дзіцяці адкрытая і надта чуллівая. Не было гэта ў сэнсе зласлівасці ці шкоднасці, а больш гумарыстычна. Але мы, дзецюкі, наміхаваныя лакальным вясковым патрыятызмам і наслухаўшыся ад бацькоў і дзядоў няпісанай гісторыі сваёй мясцовасці, да слёз змагаліся, адны даказваючы, што наша вёска важнейшая, а другія, што, маўляў, нашая. Калі пасынчане гаварылі, што ў іх і школа, і царква, то мы, сакаўляне, даказвалі, што мы баяры (пісалася аб гэтым 23 X 1988 г.).

А паводле мясцовых пераказаў усё пачалося ад пасынкаўскай царквы.

Пасынкі — гэта вёска старая і паўстала больш-менш у той самы перыяд, што і Сакі. Самы ранні ўспамін пра вёску паходзіць з XVI ст. Належала яна да ўладанняў каралеўскіх і вымянялася ў люстрацыі Падляшскага ваяводства з гадоў 1570—1576. Сяло Пашінкі, а так тады называлася разам з вёскамі Кшывятычы (сённяшняя Крывая, не блытаць з Крывяцічамі) і Ракавічы ўваходзіла ў склад кшывятыцкага вайтоўства. Налічвала 46 валокаў грунту. У XVIII ст. Пасынкі знаходзіліся ўжо ва ўладанні прыватным. У 1786 годзе пераносіцца ў Пасынкі Пятро Пірамовіч, канчаючы службу як сакратар у Ізабэлі з Панятоўскіх Браніцкай, і ўладае імі. Царква ў Пасынках, можна дадумоўвацца паводле некаторых дадзеных, існавала яшчэ да ўвядзення Брэсцкай уніі ў 1596 годзе. Праваслаўе вярнулася туды назад у 1839 годзе. Парафія складалася тады з вёсак: Сакі, Кнаразы, Зубава, Піліпкі, Агароднікі, Мякішы, Локніца і Трашчоткі. І 5 красавіка 1889 года на парафію прыйшло няшчасце — у самы поўдзень згарэла царква Івана Хрысціцеля. Ад гэтага моманту ўсё і пачалося. Так прынамсі гаворыць легенда.

А паводле яе было так. Жыхары Сакоў і Піліпак, падбухтарыўшы кнаразаўлян і зубаўлян, вырашылі адбудаваць царкву на лужку ў полі, паміж Піліпкамі і Сакамі. Як вырашылі, так і пачалі рабіць. Тым больш, што ў большасці парафіян была згода. Пасынкі па сутнасці заставаліся з Агароднікамі ды Мякішамі. Нават Трашчоткам было абыякава таму, што і туды, і сюды адлегласць была аднолькавая. Нават ім у Сакі было зручней, бо і дарога тут праходзіла. А царква мела быць якраз пры гістарычным шляху з Нарвы ў Бельск.

І калі сакаўляне бачылі ўжо сваім уяўленнем купалы царквы, якая красуецца пры самым гасцінцы, сталася такое, што ўсё перавярнулася і іх надзея расплылася, быццам бы казачны сон. Больш-менш выглядала гэта так: напрацаваўшыся дружна ўсёй вёскай пры звозцы кругляков на падрубы, пайшлі на начны адпачынак. І ў галаву нікому не прыйшло, каб варту паставіць. Змучаныя цэладзённай працаю, заснулі моцна. А што месца пабудовы царквы знаходзілася недзе ў кіламетры ад вёскі, не пачулі нават скрыпу калёс і панукванння на коней. А ў той час, калі сакаўляне моцна спалі, снячы аб сваёй святыні, пасынчане пад'ехалі фурамі і ўкралі падрубы. Завезлі іх у сваю вёску і залажылі. Прачнуліся сакаўляне, ідуць на месца пабудовы, а там ні драўніны. Яны да Пасынак. Глядзяць, а тыя падрубы залажылі ды царкву будуюць. І такім чынам Сакам толькі ўспамін па мары аб сваёй царкве застаўся ды назва ўрочышча, якое па сённяшні дзень Царкоўным лугам называецца.

Міхась Шаховіч

Сардэчныя тайны

Сэрцайка, абсалютна не згаджаюся з тваім адказам, які ты дало ў нумары 47 ад 20 лістапада г.г. Ты называеш Кастуся старым распуснікам і надта ганіш яго за паскудны ўчынак. А які ж гэта быў учынак? Ну, пераспаўся са сваёй нявесткай. Ды й далей гэта робіць, калі толькі надараецца такая аказія. Відаць, добра ім было разам, калі аднаго да другога цягне! Найважнейшае, што ўсё засталося ў сям'і і нікому крыўда не сталася.

А ці не падумала ты, што мо гэты свёкар зрабіў добры ўчынак, задавольваючы маладую дзяўчыну?!. А можа сын яго не мог ёй дагадзіць? Маладая ж яна, і сваіх правоў ад жыцця дамагаецца. Як ты і раней, дарагое Сэрцайка, пісала, бывае ў жыцці і так, што людзі не заўсёды ў сямейным жыцці шчаслівыя са сваіх палавых зносінаў. А гэта ж — 90 працэнтаў сямейнага шчасця. І без гэтых працэнтаў надта цяжка ў жыцці.

Сэрцайка! Не ведаеш ты жыцця. Ці ж невядома табе, што калісьці на беларускіх вёсках, дзе бяда аж пішчэла, часта адзін толькі брат жаніўся і заставаўся на гаспадарцы?! Другі ж брат быў да канца жыцця кавалерам і жыў пры гэтай гаспадарцы, пры брату і... пры яго жонцы. Усе людзі пра гэта ведалі, пра тое, менавіта, што абслугоўвала гэтая баба двух мужыкоў, што радзіліся супольныя дзеці, і нікога гэта на разіла, ніхто з іх нават не смяяўся, бо рабілася гэта не з распусты, а з бяды. Ну, бо і што ж было тут дзяліць бацькаўскую гаспадарку, калі і аднаму сыну ледзь хапала. Калі ж прывёў бы жонку і другі сын, трэба было б і другую сям'ю пракарміць.

Так, Сэрцайка, не ведаеш ты жыцця... А вось бярэшся ж за сур'ёзныя тэмы, за жыццёвыя тэмы. Відаць, маладое яшчэ, нявопытнае... Не ведаеш — у людзей папытайся, старэйшых і разумнейшых, чым ты. Лёгка так усё разлажыць па шуфлядках, расставіць усіх па кутках, ачарніць, прынізіць, а пра душу чалавека вось забываешся. Чалавек мо дзяўчыну з комплексаў выратаваў, сям'я дзякуючы яму не развалілася, а ты яго абвінавачваеш у распусце і загадваеш выганяць дзяўчыну з ложка. Эх ты!..

Мікола

Даражэнькі Мікола! Прабач. Разумею, што сапраўдным абаронцам сям'і з'яўляешся ты. А я б яе ўзяло і адным словам развáліла. Прабач! Ды вось толькі мне здавалася, што свёкар гэтай дзяўчыны мог бы ўжо і на печы ляжаць або прынамсі ўнукаў няньчыць, а ў яго галаве яшчэ гэткія рэчы трымаюцца. Мо сапраўды, па сваёй маладосці я яшчэ не надта вопытнае і не разумею клопатаў старэйшых людзей, але ж добра і паслухаць разумнага чалавека, каб ведаць, якія рады даваць на будучыню!

Дзядзька Мікола! А ці табе не здаецца, што надта наша вёска беларуская змянілася?! Паглянь, якія вілы, які прастор навокал! Зямлі — хоць адбаўляй! Аблогаў — таксама. Фоліяў панастаўлялі — лепшы заробак, навошта каму тая зямля! Так што адной бабай два браты сёння дзяліцца ўжо не мусяць. А ўсё ж, вось бачыш, здараецца, што свёкар да нявесткі лезе. Ой, не з бяды ён гэта робіць, не з бяды...

Сэрцайка

Вер-не-вер

Шаноўны Астроне! Мне прысніўся страшны сон пра маё дзіця, які мяне вельмі занепакоіў, тым больш, што цяпер мы аддалі дзіця мужавым бацькам на вёску. Яны яго выхоўваюць, бо ў прадшколлі дзіця вельмі хварэла і мы вырашылі яго аддаць бацькам.

А ў сне было гэтак. Быццам едзем мы ўсёй сям'ёй (я, мой муж і наш сын). Вяртаемся з вёскі, дзе адпачывалі летам. Едзем на машыне, якую вядзе мой муж. І раптам я бачу, што мы ўязджаем у нейкую ваду. Вада гэта мутнаватая, але наогул светлая, зялёнага колеру, як у моры. І тут бачу, што мы пад'ехалі да мосту і ўжо не сядзім у самаходзе, а ідзем усе трое па гэтай вадзе, якая нас залівае. Я крычу свайму мужу, каб пільнаваў дзіця, бо яшчэ ўтопіцца. І факт: толькі ўзыйшлі муж і маленькі наш сынок на мост, як дзіця апынулася пад вадой. Я падбегла, схапіла яго і выцягнула наверх. Ідзем далей. А мост дзіравы. І раптам сын наш трапляе ў дзірку і праваліваецца праз яе аж у рэчку. Я бачу, што за намі ідуць спартсмены. Я крычу ім, каб ратавалі наша дзіця, бо ведаю, што мы з мужам так добра плаваць не ўмеем. А яны бягуць, моцныя, здаровыя, апранутыя ў спартыўную форму, і ёсць надзея, што яны наша дзіцё выратуюць. На гэтым прачынаюся.

Агата

Агата, напэўна сон твой не надта добры. Наогул сніць мост — гэта так і знай будуць нейкія перашкоды, затрудненні ў справах. Твой жа мост ува сне быў на дадатак яшчэ і дзіравы. Вада ж навокал, хаця і была зялёная, то была мутнаватая. А найгоршае ва ўсім гэтым, што вада залівала вас, а дзіця ваша ўвалілася ў дзірку ў мосце і ўпала ў раку. Нейкая, мо невялікая, але хвароба — будзе. Хаця ёсць і надзея, што тыя здаравенькія спартсмены ўсё ж вашае дзіця выратуюць.

Астрон

З літоўскай кухні

СВЯТЫ НЕ ЗА ГАРАМІ

КЕКС „ЦЫГАН“

На 6 яек бярэм паўшклянкі крухмалу, паўшклянкі пшанічнай мукі, 1 шклянку цукру, 1 шклянку разынак, 1 шклянку нарэзаных сушаных сліў, 1 шклянку пасечаных лясных арэхаў, лыжку змеленай карыцы і гваздзікі.

Жаўткі аддзяліць ад бялкоў і сцерці з цукрам, пакуль не атрымаецца белая маса. Дадаць крухмал, запараныя разынкі, слівы, арэхі, карыцу і гваздзіку ў парашку, пшанічную муку. Бялкі збіць на пену. Спалучыць з цестам.

Цеста пячы на вафлі або ў форме, абкладзенай пергаментнай паперай, каля 40 мінут у сярэднегарачай духоўцы.

ПРАНІК „БРУКІС“

На 20 дэкаў мёду ўзяць 2 яйкі, 15 дэкаў цукру, паўшклянкі смятаны, 40 дэкаў мукі, паўлітра малака, лыжачку парашку для пячэння, 3—4 зярняткі англійскага зелля, крыху карыцы, гваздзікі, мускатнага арэху, імбіру, лыжку сцертай апельсінавай скуркі, 10 дэкаў тоўчаных лясных арэхаў.

Закіпяціць мёд, жаўткі аддзяліць ад бялкоў, сцерці іх з цукрам і дадаць смятану ды расцертыя прыправы, парашок для пячэння і муку. Усё старанна перамяшаць з астуджаным мёдам. Дадаць збітую пену з бялкоў, асцярожна перамяшаць.

Цеста варыць, як клёцкі, укладаючы пакрысе лыжачкай у каструлю з кіпячай вадой. „Клёцкі“ выняць з вады, адцадзіць. Палажыўшы на талерку, заліць малаком ці малочным кісялём, пасыпаць тоўчанымі ляснымі арэхамі, падаваць як гарачы дэсерт.

Пранік можна таксама спячы ў духоўцы, парэзаць на кавалкі, заліць малочным кісялём і пасыпаць арэхамі.

ПЯЧЭННЕ „НЕРЫНГА“

Узяць бялкі з 10 яек, 2 шклянкі цукровай пудры, 10 дэкаў масла, 25 дэкаў шакаладу, 3 дэкі лясных арэхаў.

Ахаладжаныя бялкі збіць на цвёрдую пену, пад канец дадаць цукровую пудру, пастаянна збіваючы пену, пакуль не атрымаецца пульхная аднастайная маса. Пры дапамозе шпрыца або лыжкі рабіць з гэтай масы пячэнне — „ружачкі“. Пячы яго ў духоўцы, нагрэтай да тэмпературы 100—110°C на працягу паўтары гадзіны.

Шакалад і масла растапіць, атрыманай масай пакрыць пячэнне, зверху пасыпаць пакрышанымі арэхамі.

Гаспадыня

Зорка

Старонка для дзяцей

У гасцях у Грабаўцы

— У Грабаўцы ўжо і старую школу перарабілі на новую, — сказаў мне ў Дубічах-Царкоўных гмінны інспектар школы Васіль Сегень.

Прыпомнілася мне, што не так даўно „Зорка“ пісала аб тым, што ў Грабаўцы супольнымі сіламі бацькоў, дзяцей і гміны быў пабудаваны новы прыгожы школьны будынак. Але тады ж была і таворка аб перабудове старога будынка школы і прыстасавання яго таксама для навучання.

Дырэктар школы ў Грабаўцы Рышард Масілевіч, які прысутнічаў пры гэтай размове, запрасіў мяне паглядзець усё на месцы. Тым больш, што і васьмікласнікі гэтай школы запрашалі „Зорку“ прыехаць.

І вось мы ўжо ўваходзім у той будынак, што калісьці быў старым. Тады ён сядзеў, як стары грыб, у нізкім месцы, як у глыбокай яме, ды і наогул цесната ў ім была несамавітая. Цяпер гэта ўжо зусім не той будынак, нібы той, а выглядае інакш. Стаіць на высокім, ледзь не метровым падмурку. У задняй частцы дабудоўка зроблена, што значна павялічыла школьную бібліятэку. Усярэдзіне ўсё яшчэ пахне свежай фарбай і чысцінёй навізны.

Заходзім у восьмы клас. Трапляем на ўрок грамадзянскага выхавання. І тэма ўрока, і „Зорчына“ зацікаўленне пакрываецца. Размаўляем аб адносінах вучняў да сваёй школы, сваёй вёскі, сваёй культуры. Аказваецца, васьмікласнікі

Васьмікласнікі з Грабаўца на ганку абноўленага будынка.

ўклалі шмат працы ў пабудову новай школы.

— Вось паглядзіце, — сказаў дырэктар, — фундамент запоўнены пяском. Бацькі прывезлі 40 фур. А выгрузілі пясок і засыпалі яго ў падмурак самі дзеці, васьмікласнікі.

А іх усяго 7 чалавек: тры дзяўчынкі і чатыры хлопцы. А колькі ж іншай работы прыпала на іх! І пералічваць васьмікласнікі не захацелі. Рабілі, што трэба было. Але гэта ўжо былое. Папрацавалі, затое цяпер вучыцца ў чыстым і цёплым прыемна.

Васьмікласнікі ўжо сур'ёзна задумваюцца, куды ісці далей вучыцца. Хлопцы ўсе рыхтуюцца выбраць тэхнічныя прафесіі: Пеця Якімюк — залатыя рукі, як яго называюць сябры, — цудоўна робіць усё, за што возьмецца. Сам ён марыць аб прафесіі будаўніка. Асабліва любіць мець справу з драўнінай. Пад яго кіраўніцтвам сябры ўкладалі ходнікі вакол школы. Андрэй Нікіцюк збіраецца ў механічны тэхнікум, яго цягне ўсялякая механізацыя. Падобныя зацікаўленні ў Толіка Кандрацюка і Мірка Дзмітрука. З дзяўчатак Эля Нічыпарук, карэспандэнтка „Зоркі“, свае мары кіруе ў бок Гайнаўскага беларускага ліцэя. Ёй хацелася б глыбей пазнаваць родную літаратуру і гісторыю. Аня Краўчук любіць маляваць, канкрэтна яна школы яшчэ не выбрала, але думае аб ліцэі. Задумваецца аб сярэдняй школе і Галя Казімерук.

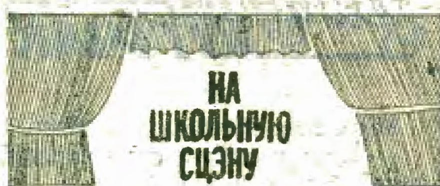
Васьмікласнікі ўжо ўмеюць са сваім настаўнікам пагаварыць і аб дзяржаўна важных справах, аб новай гаспадарчай палітыцы ўраду, аб пераменах у нашым жыцці і ў свеце. Гэта ўжо думаючыя маладыя людзі.

У злучаных шостым і сёмым класах „Зорка“ трапіла на ўрок беларускай мовы. Настаўніца Аліна Новік пісала на дошцы тэму для шостага класа: „Самастойнае чытанне „Нівы“. А сёмы клас разглядаў жыццё і творчасць Якуба Коласа. Перад кожным шасцікласнікам ляжаў раскрыты апошні нумар „Зоркі“. Адзін з вучняў бачна прыглядаўся да фатаграфіі дзяўчат у „Зорцы“, іншы хлапец чытаў „Вясёлы куточак“, а дзяўчынка сказала, што яна найлепш любіць чытаць вершыкі і казкі.

Пагаварылі мы даволі сур'ёзна і ў гэтым класе. На развітанне дзеці абяцалі пісаць у „Зорку“ аб сваіх асабістых і школьных справах.

Ніньцне ўсё. „Зорка“ чакае.

Яніна Чэрнякевіч
Фота аўтара

Алесь Махнач

Свавольныя зайчаняты

(Пачатак у папярэднім нумары)

Абапёршыся на кій, з лесу выходзіць Мядзведзь. Убачыўшы на палянцы зайчыкаў, ён хаваецца за дрэва.

М я д з в е д з ь. Цікава, цікава песеньку зайчыкаў паслухаць. *(Слухае.)* Хораша малыя спяваюць.

З другога боку выскаквае з-за куста Воўк і кідаецца на зайчанят. Насустрач Ваўку з-за дрэва выбягае Мядзведзь і з усяго размаху б'е кіем па галаве. Воўк, перакуліўшыся некалькі разоў, коціцца ў кусты. Зайчаняты прыціснуліся за пнём да зямлі і дрыжаць ад страху.

М я д з в е д з ь *(да зайчанят)*. Ах вы, свавольнікі! Ану, пайшлі да бацькоў.

Зайчаняты прыўзнімаюць галовы і глядзяць са здзіўленнем на Мядзведзя.

З а й к а ш э р а н ь к і. Таты няма.

З а й к а б е л е н ь к і. Ён пайшоў шчаўе збіраць. А-а-а... Хто гэта на нас ляцеў, зубасты, клыкасты?..

З а й к а ш э р а н ь к і. Страшны такі...

М я д з в е д з ь. Воўк.

З а й к а ш э р а н ь к і. Воўк?

З а й к а б е л е н ь к і *(здзіўлена)*. Воўк?

М я д з в е д з ь. Воўк!

З а й к а ш э р а н ь к і. А вы добрыя.

З а й к а б е л е н ь к і. Мы вас не баімся. Вы нас выратавалі.

М я д з в е д з ь. Бяжыце ў хату, замкніцеся і чакайце пакуль не вернецца ваш тата.

Зайчаняты бягуць у хату.

З а й к а ш э р а н ь к і *(прыпыніўся на ганку)*. Прыходзьце да нас у госці. Мы вас шчаўем пачастуем.

М я д з в е д з ь. Абавязкова зайду. *(Махае лапай.)*

З а й к а ш э р а н ь к і. Шчаслівай дарогі вам, дзядзька Міша!

З а й к а б е л е н ь к і. Шчырае дзякуй за ўсё, за ўсё...

М я д з в е д з ь *(махае зайчанятам лапай)*. Заставайцеся здаровенькія! Вялікія расціце!.. *(Ідзе ў лес).*

Зайчаняты зачыняюць за сабою дзверы і чуваць, як іх замыкаюць. Неўзабаве на палянку выходзіць Лісіца-хітрыца.

Л і с і ц а-х і т р ы ц а *(задраўшы галаву, абнюхвае паветра)*. Ах, як смачна пахне зайчацінай! А каб яшчэ падсмажыць: адно аб'ядзенне — лапкі абліжаш! *(Глядзіць на дом Зайца-пузайца).* А можа, забыліся замкнуцца. *(Падкрадаецца да дзвярэй, асцярожна спрабуе адчыніць іх, але яны замкнёныя. Мяняе голас.)* Зайчыкі-пузайчыкі, гэта я, каза-дзераза, да вас прыйшла, малачка прынесла.

(Працяг на стар. 10)

Для самых маленькіх

Станіслаў Шушкевіч

Гаспадынька

— Гаспадынькай буду
У роднай маёй мамачкі,
Вымыю пасуду:
Міскі, сподкі, шкляначкі.

Вымету падлогу,
Вытру ўсе паліцы.
Ой, работы многа!
Хіба ўсё палічыш!

Рыжанькая кошка
У кухні за дзвярыма
Шкрабае патрошку,
Слухаць немагчыма.

Просіцца у хату.
Пабывала дзесьці.
Што рабіць з упартай?
Пэўна, хоча есці?

Не пушчу малую.
Годзе шкрабаць, годзе!
Быццам я не чую —
Можа мне нашкодзіць.

Кошка выйшла з сенцаў,
Дзе ж ты? Невядома.
Скокнула ў акенца,
Чую, ходзіць дома.

— Псік адгэтуль, кіска! —
Тупнула нагою.
І з вялікай міскі
Пырснула вадою.

Кошка з перапуду —
Скок на умывальнік.
Скінула пасуду:
Міскі, кубкі, чайнік.

Ой, як многа глуму!
У чарапках падлога.
Цяпер будзе шуму,
Крыку будзе многа.

Воўк збіраўся павячэраць

Дома воўк сядзеў без працы,
Сам не ведаў, чым заняцца.
Надакучыла за зайцам
Па выбоінах ганяцца.
Ох, і хітры ж касавокі!
Знік, а быў амаль пад бокам,
Ну, зусім жа недалёка.
Мо нырнуў у снег глыбокі?
І рашыў ваўчуга шэры:
Да лісы пайду вячэраць!
Лапай стукае кудлатай
Далікатна ў дзверы хаты.
І пачуўшы „калі ласка“,
Аж зубамі ён заляскаў.
Быў галодны воўк, вядома.
І яго хістала стома.
Гаспадыня просіць сесці,
І на стол не ставіць есці.
Хітраватая падліза
Уключыла тэлевізар.
На экране, па дарозе,
Цераз снег і па марозе
Скача зайчык і смяецца,
А за ім ваўчуга прэцца.
Глянуў госць, заплюшчыў вочы,
А ліса з яго рагоча:
— Паглядзі, мой мілы пане,
Ці не сам ты на экране?!
Госцю ажно стала млосна,
Скрыгануў зубамі злосна
І хутчэй пабег за дзверы —
Ну, вядома, без вячэры.

СПОВЕДЗЬ ШПУНДЗІКА

(3-ці ўрывак з аповесці)

Уладзімір Ліпскі

Другі дзень канікул. Раніцай старыя разбегліся па сваіх работах. Падымайся, філосаф Шпундзік. На кухні цябе чакае сняданак багоў. Ага, так і ёсць: яечня, пульхныя бліны, смажаная кураня, кампот з трускалак.

Я разгарнуў газету. Бацька штогод выпісвае іх цэлы пачак. І я пакрысе ўпадабаў сур'ёзнае чытво. У жыцці розныя веды патрэбны.

Я разламаў смажанае кураня. Смачна маці гатуе. І калі яна паспявае? Раніцай самы сон, а яна ўсхопіцца і ўвіхаецца каля пліты. Ад кухонных пахаў я часцей за ўсё і прачынаюся.

Не, газеты не для сняданка. Можна ўвогуле страціць апетыт. Выходзіць, у свеце, Сяргунчык, адбываецца нешта больш важнае, чым твае фінгалы пад вачыма. У галаве тлумяцца розныя-розныя думкі. І найбольш — пра Марынку. Ці дасце веры, яна з трэцяга класа прыходзіць у мае сны. З гэтага можаце смяяцца, толькі нельга перакрэсліць і выкінуць, як непатрэбшчыну, на сметнік.

Раней, калі толькі сустрэў Марынку, яна была падобная на ляльку. Светлыя з вялікім бантам валасы. Тварык, як з мармуру. Каб вы ведалі, як яна ўмее смяяцца! Помню, прынесла ў клас новенькую кніжку пра Нязнайку. Селі мы гуртам і пачалі чытаць. Так атрымалася, што я сядзеў побач з ёй і адчуваў яе плячо, яе дыханне. Тады ўжо цвёрда вырашыў: як вырасту, абавязкова жанюся з Марынкай.

У паводзінах маіх нешта змянілася, бо маці бегала да класнай, выпытвала ўсё. Дый мяне дапытвала: мо што баліць, мо хто пакрыўдзіў? „Не-е", — аднекваўся. Хіба ж мог я прызнацца пра сваё каханне? Чытаў у адной казцы, як малады прынц расказаў пра сваё каханне і яно пакінула яго. Гэта ж тайна дваіх. Я нават ад Марынкі доўга ўтойваў гэтую тайну.

— ✻ —

У нашай кватэры — дзве бібліятэкі: для мяне і для бацькоў. Тая, што для мяне, даўно ўстарэла. Былі б меншыя — брацік ці сястрычка, — ім бы перайшла не толькі мая бібліятэка, перадаваў бы ў спадчыну шмоткі, свой вопыт.

У старых сваё меркаванне: вучыліся-мучыліся, урэшце на пасады ўзбіліся, кватэру атрымалі, цяпер бы толькі з Сяргейкам управіцца. Дзівакі. Як жа яны могуць са мною ўправіцца, калі я вучуся па новай складанай праграме. Яны мне слабыя памочнікі.

А тыя кнігі, якія бацькі збіраюць у сваю бібліятэку, я паціху „грызу" цяпер. Пасля школы паўдня ж заўсёды адзін. Хіба ведаюць яны, чым займаюся? Для мяне даўно не сакрэт байкі Эзопа, пісьмы Анны Керн, апавяданні Зошчанкі, вершы Ахматавай. Прачытаў Талстога, Дастаеўскага, Чэхава, Лондана, Максіма Гарэцкага, Кузьму Чорнага. Мо таму і „цяжкаватым" для каго-небудзь стаў? Ды я „цяжкі" з трэцяга класа. Забег неяк у кнігарню. Забавіўся там. Гляджу, стаіць на паліцы кніжка „Вучэбны дапаможнік для настаўніка трэцяга класа". Ага, думаю, пра што там пішуць? Купіў. Прадаўшчыца нават і не спыталася, навошта мне тая кніжка. Ёй абы заплацілі.

Прыйшоў з пакупкай на ўрок, раскрыў пад партаю і сачу за настаўніцай; ці правільна вядзе ўрок? Разы два заўвагу рабіла:

— Што, Марозаў, заглядваеш пад парту?

У канцы ўрока настаўніца цікавіцца:

— Якія будуць пытанні, дзеці?

— У мяне ёсць, — падняў я руку, і настаўніца ласкава заўсміхалася. Думаю, зараз не да смеху будзе. — Вы няправільна вялі ўрок.

— Як гэта? — здзівілася яна, згубіла ўсмешку і аж пачырванела.

— А вось у кніжцы напісана, як трэба ўрок даваць, а вы не так.

— Пакажы, пакажы...

Дзеці зашумелі. Акружылі мяне. Назаўтра ўвесь клас набыў такую кніжку. Мяне вадзілі да дырэктара, выклікалі ў школу бацькоў.

Працяг будзе

Пішуць школьнікі

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Пішуць да Цябе вучні чацвёртага класа са школы ў Пашкоўшчыне. Усіх нас 16 вучняў. Усе мы вывучаем родную мову. Беларуская мова — гэта адзін з прадметаў, якія мы найлепш любім. Цешымся, што прыбавілася яшчэ адна гадзіна нашай мовы.

З вялікай ахвотай мы чытаем „Зорку", казкі, цікавыя апавяданні і завучваем на памяць вершы. Апрача ўрокаў мы ахвотна развучваем ролі ў п'есах, частка з нас спявае ў калектыве „Зарняткі". Дзякуем за здымак, надрукаваны ў „Зорцы". Прыязджайце да нас у госці.

Вучні IV і V класаў Пашкоўшчына.

ГМІННЫ ТУРНІР

27 кастрычніка Дом культуры ў Райску запрасіў дзяцей з васьмі школ Бельскай гміны на турнір, прысвечаны ведам аб Польшчы. Прысутнічалі дзеці са школ у Аўгустове, Баньках, Балестах, Дубяжыне, Кнарыдах, Лубіне Касцельным і Пасынках. У камісію былі запрошаны прадстаўнікі розных устаноў гміны — арганізатараў турніра, а сярод іх Антаніна Куна, Крыстына Арлоўская, Марыя Бабулевіч і Валянціна Мамотка. У турніры трэба было выказацца ведамі з розных галін нашага жыцця, перамагаць у спартыўных гульнях, былі конкурсы-неспадзянкі і для дырэктараў школ, а дзецям трэба было праявіць уменне пажарніка, цукерніка, майстра на ўсе рукі і інш. Перамагла каманда з Храбалоў. Другое месца заняла каманда з Аўгустова, трэцяе — дзеці з Балестаў. Школы ў Баньках, Пасынках, Кнарыдах, Дубяжыне і Лубіне Касцельным занялі далейшыя месцы. Усе дзеці атрымалі ад арганізатараў дробныя падарункі. А на заканчэнне спяваў дзіцячы хор са школы ў Храбалах.

Андрэй Гаўрылюк

Вясёлы куточак

— ✻ —

Міхаська пытаецца ў Янкі:

— Што, у цябе сястра нарадзілася? Як яе завуць?

— Не ведаю, яна так невыразна гаворыць!

(Працяг са стар. 9)

СВАВОЛЬНЫЯ ЗАЙЧАНЯТЫ

(Прыслухоўваецца, але з хаты ёй ніхто не адказвае.) Адамкніцеся, гэта я — каза-дзераза...

Зноў ніхто не адгукаецца.

Лісіца-хітрыца *(глядзіць у хату праз шыбу).* Пахаваліся, чэрці касыя! *(Адыходзіць ад доміка. Уздыхае.)* Занадта хітры народ пайшоў, цяпер цяжка ў лесе дурня знайсці.

Воўк *(стогне, лежачы пад кустом).* Кума, падыдзі сюды...

Лісіца-хітрыца *(падыходзіць да Ваўка).* А-а! Гэта ты тут, кум!

Воўк. Паглядзі, мілая, ці на месцы мае мазгі?..

Лісіца-хітрыца. Галава цэлая. Толькі між вушэй хтосьці мячык добры пад шкуру табе загнаў. Хто так цябе?

Воўк. Не пытайся! Устаў я, калі яшчэ і на шарую гадзіну не займалася, прагайсаў увесь лес нашча, і нідзе нават макавага зерня ў рот не папала. А тут — два зайчыкі, маладзенькія, сыценькія. Не мог я іх мінуць. Хацеў аднаго схапіць, дык мне штосьці так трэснула па галаве, што аж іскры пасыпаліся з вачэй. Не памятаю, як я дакаціўся да гэтага куста... *(Енчыць.)* Ох, дапамажы мне, кума, да логава дабрацца!

Лісіца-хітрыца *(валіцца з ног, як падкошаная).* Ох, мілы, і са мною такая ж бяда. Ледзь да цябе дабралася. Думаю сама прасіць дапамогі. Я таксама папалася на зайчанят, ды і мне хтосьці так урэзаў калом па нагах, што хоць ты іх цяпер сабакам выкідвай.

Воўк. Ілжэш, кума.

Лісіца-хітрыца. Далібог, праўду кажу. Каб ты з гэтага месца не ўстаў, калі я зманіла. Вось памацай мае лыткі, як яны апухлі.

Воўк працягвае лапу да нагі Лісіцы-хітрыцы.

Лісіца-хітрыца *(крычыць не сваім голасам.)* Ох! Ох! О-ё-ёй! Не дакранайся! Баліць!

Воўк. А я думаў, гэта ў цябе сала столькі на нагах нарасло. *(Уздыхае.)* Што ж, кума, не будзем кідаць адзін аднаго ў бядзе. Давай разам дабірацца дахаты.

Лісіца-хітрыца. Праўда, міленькі, праўда. У цябе ногі здаровыя, а галава пабітая, а ў мяне — наадварот. *(Садзіцца Ваўку на спіну.)*

Воўк *(здзіўлена).* Кума, ты што мяне асядлала?

Лісіца-хітрыца. Выручаць будзем адзін аднаго: мая галава, твае ногі.

Воўк. Кума! Злазь, у мяне шыя баліць.

Лісіца-хітрыца. Не бядуй, абы галава была, а шыя — чорт другую пашые. *(Седзячы на Ваўку, паганяе яго хварасціной.)* Но, кум, каб ты здох, каб ты! *(Пачынае весела спяваць.)*

Кума Ліса-лісіца,
Хай Воўк цябе вязе!
Мая сястра-хітрыца,
Нідзе не прападзе.

Здарова я, здарова,
І не была ў бядзе!
У лесе дурняў многа,
Ліса не прападзе!

Заканчэнне ў наступным нумары

ПАЗНАЁМІМСЯ

БССР, 220001, г. Мінск-1, вул. Магілёўская, 4, к. 1, кв. 150. Ірына Лапцёнак. 6 клас.

— ✻ —

БССР, 220131, г. Мінск — 131, вул. Мірашнічэнка, 12, к. 1, кв. 182. Жэня Жуковіч. 6 клас.

— ✻ —

БССР, 220128, г. Мінск — 128, вул. М. Лынькова, 15, кв. 311. Лена Яўмененка. 5 клас.

— ✻ —

БССР, 220034, г. Мінск — 34, вул. Фрунзе, 7, кв. 11. Наташа Бельская. 5 клас.

— ✻ —

БССР, 220060, г. Мінск — 60, вул. Р. Люксембург, 197, кв. 14. Дзіна Дамброўская. 5 клас.

— ✻ —

БССР, 220060, г. Мінск — 60, вул. Р. Люксембург, 168, к. 1, кв. 23. Юля Яшэнка. 5 клас.

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А

Уважліва паглядзі спачатку на карцінку А. Не больш, чым дзве мінуты. А цяпер прыкрый яе, і спрабуй на карцінцы В замаляваць усе чорныя месцы.

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok ul. Wesołowskiego 1 „Зорка".

TELEWIZJA WARSZAWA

Piątek 2 XII — 8.05 Fiz. kl. VIII 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiadomości. 9.25 DT — Reforma gosp. 9.40 „Lot sokoła" (3) — film prod. NRD. 11.10 Fizyka dla nastolatków. 12.00 Hist. kl. II lic. 12.50 Genetyka, kl. I—IV lic. 13.30 TTR — s. I Fiz. 16.05 Za kierownicą. 16.25 Rambit. 16.50 Okienko Pankracego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Śladami pieriestrojki. 18.00 70-lecie odzyskania niepodległości — Po śmierci marszałka Piłsudskiego. 18.50 Dobranoc. 19.00 „10 minut". 19.10 Monitor Rządowy. 19.30 Dziennik. 20.05 „Spartakus" (1) — film USA. 21.40 Czas — mag. publ. 22.15 Aktorski slalom. 22.45 DT — Komentarze.

Sobota 3 XII — 7.00 TTR — s. III Fiz. 7.30 TTR — s. III Biol. 8.00 Tydzień na działce. 8.20 Na zdrowie. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Drops — mag. dla dzieci i młodz. oraz film prod. CSRS „Wesołych świąt życzą ośmiornice" (cz. 1). 10.30 DT — Wiad. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.25 Azymut — wojsk. pr. publ. 11.55 Tel. koncert życzeń dla honorowych krwiodawców. 12.25 Wał — rep. 12.45 „Wędrówki dalekie i bliskie" — „Miasto starożytnej Kolchidy" — film dok. prod. radz. 13.10 Strefa X — rep. 13.25 Telewizja prowincja — Kamień Pomorski. 13.55 Tel. Teatr Prozy: L. Kruczkowski — „Kordian i cham" (cz. 1). 15.00 „Gdzie jest generał?" — kom. pol. 16.35 Los. D. Lotka. 16.45 Flesz — mag. muz.-rozr. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Odczyt" (cz. 1) — film biogr. o Tadeuszu Żeleńskim-Boyu. 18.35 Butik. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.15 „Bliskie spotkania trzeciego stopnia" — film amer. 22.15 Pr. publ. 22.25 Tel. Przegląd Sportowy. 22.45 Recital Wiesławy Sós. 23.30 DT — Wiad. 23.40 Kino Sensacji: „Tajemnica eliksiru młodości" — film ang.

Niedziela 4 XII — 7.15 Pr. dnia. 7.20 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.45 Po gospodarsku. 8.15 Tydzień. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek oraz film z serii „Szwajcarscy Robinsonowie" (9). 10.30 DT — Wiad. 10.35 „Mistrzowie budowlanego kunsztu" — film przyr. prod. ang. 11.25 Kraj za miastem. 11.55 Vistula River Brass Band — 20 lat. 12.20 „Pietrek Zelek z Triestu" — film dok. 12.50 Teatr dla dzieci: A. Maleszka — „Ballada o Kasi i drzewie". 13.35 Koncert Życzeń. 14.25 Morze — pr. publ. 14.45 Marek Sierocki zaprasza. 15.10 „W kamiennym kręgu" (44 i 45) — serial braz. 17.15 Teleexpress. 17.30 Gdzie są taśmy z tamtych lat. 18.10 Od Picadora do Zaleszczyk. 18.40 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.05 „Królewskie sny" (5) — serial TP. 21.15 W Barbórkowy wieczór. 22.05 Sportowa niedziela. 22.50 Siedem dni na świecie. 23.05 DT — Wiad.

Poniedziałek 5 XII — 13.30 TTR — s. I Chem. 14.00 TTR — s. I Biol. 14.30 TKR — Ochrona buraków cukrowych. 15.00 Powtórka przed maturą: Hist. 15.30 NURT. 16.20 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.25 Luz — pr. nastolatków. 17.15 Teleexpress. 17.30 Człowiek dla człowieka — mag. PCK. 17.40 Echa stadionów. 18.30 Laboratorium. 18.50 Dobranoc. 19.00 „10 minut". 19.10 Telereporter. 19.30 Dziennik. 20.05 Teatr TV: Eugene O'Neill — „Księżyc świeci nieszczęśliwym". 22.15 Kim jesteś prezydencie? 22.45 DT — Komentarze. 23.05 J. niem.

Wtorek 6 XII — 8.05 Hist. kl. V. 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad. 9.25 DT — Reforma gosp. 9.40 „Ballada o Januszku" (5) — serial TP. 10.40 Domator. 11.10 Muzyka, kl. I. 12.00 Przygot. do życia w rodzinie, kl. I—IV lic. 12.50 Chem. kl. VIII. 13.30 TTR — s. III Mat. 14.00 TTR — s. III J. pol. 14.30 TKR. 15.00 Powtórka przed maturą: J. ros. 15.30 Kim być? — decyzje 15-latków. 16.00 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.05 Wspólna Polska — Wspólna sprawa. 16.25 Tik-Tak. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Awanturnik" — serial ang. 18.20 Racje. 18.30 Klinika zdrowego człowieka. 18.50 Dobranoc. 19.00 „10 minut". 19.10 Kram. 19.30 Dziennik. 20.05 „Ballada o Januszku" — serial TP. 21.05 Konferencja prasowa rzecz. rządu. 21.30 „Kanał 5". 22.05 Kontakty. 22.35 Rozmyślania prof. M. Stępnia. 22.45 DT — Komentarze. 23.05 J. ang.

Środa 7 XII — 8.05 Hist. kl. VIII. 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad. 9.25 Film fab. 10.20 Domator. 11.10 Mat. kl. I. 12.00 Biologia z higieną, kl. VII. 12.50 J. pol. kl. II lic. 13.30 TTR — s. I Mat. 14.00 TTR — s. I J. pol. 14.30 TKR. 15.20 NURT. 15.50 Pr. dnia i DT — Wiad. 15.55 Los. Ex. Lotka i Super Lotka oraz Zakł. Specjalnych. 16.05 Scena TDC. 16.50 Wyprawy prof. Ciekawskiego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Spojrzenia. 18.00 Tel. Informator Wydawniczy. 18.20 Archiwum XX wieku. 18.50 Dobranoc. 19.00 „10 minut". 19.10 Sejmowe Spotkania. 19.30 Dziennik. 20.05 „Pokuta" — film radz. 22.45 DT — Komentarze. 23.05 J. ros.

Czwartek 8 XII — 8.05 Hist. kl. VI. 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad. 9.25 „Dempsey i Makepeace na tropie" (2) — serial ang. 10.10 Domator. 12.00 J. pol. kl. V. 13.30 TTR — s. III Hist. 14.00 TTR — s. III Prod. zwierz. 14.30 TKR. 16.20 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.25 Kwant. 17.15 Teleexpress. 17.30 Serce pod mundurem — wojsk. pr. dok. 17.55 „Przetrwać" — film dok. 18.20 Sonda. 18.50 Dobranoc. 19.00 „10 minut". 19.10 „Teraz" — tyg. gosp. 19.30 Dziennik. 20.05 „Dempsey i Makepeace na tropie" — film krym. ang. 20.55 Pegaz. 21.45 Polityka, politycy. 22.15 Pr. publ. 22.45 DT — Komentarze 23.05 J. franc.

КІНО

Bielsk Podl. Imię róży — RFN 5—7. Harry Angel — USA 8—11.

Czeremcha Cienie śmierci — jap. 7. C. K. Dezerterzy — po. 10—11.

Hajnówka Pantarej — pol. 5—7. Kogel-mogel — pol. 8—11.

Michałowo Elektroniczny morderca — USA 6—8. Honor Prizzich — USA 9—11.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль: новы	Стыль: стары	Святы. імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
нядзеля	4	21	Барбары	Увядзенне ў храм ПДМ	7.27-15.26	2.01-12.50
панядзелак	5	22	Сабы, Крыспіна	Валер'яна, Архіпа	7.28-15.25	3.14-13.01
аўторак	6	23	Мікалая, Эміл'яна	*Аляксандра Неўскага*	7.29-15.25	4.31-13.16
серада	7	24	Амбражэя, Марціна	*Кацярыны*, Аўгусты	7.30-15.24	5.50-13.36
чацвер	8	25	Лаўрэнцыі, Марыі	Клімента, Пятра	7.32-15.24	7.10-14.06
пятніца	9	26	Веслава, Леакадзіі	Якава, Інакенція	7.33-15.24	8.24-14.50
субота	10	27	Юліі, Данеля	Паладзія, Рамана	7.34-15.24	9.24-15.53

НАША ПОШТА

Адам Кавальскі са Всховы піша:

„Мне 21 год. Будучы ў Вроцлаве (жыву я ў Лягчынскім ваяводстве) выпадкова купіў „Ніву". Часопіс мяне вельмі зацікавіў. Даволі добра ведаю рускую мову і таму здолеў неішта прачытаць і зразумець.

У рубрыцы „Наша пошта" прачытаў я (калі не памыляюся) аб ліцэі з беларускай мовай навучання ў Бельску-Падляшскім. Хачу перапісвацца з беларускай моладдзю, пражываючай у Польшчы. Якім чынам наладзіць сувязь з вучнямі апошніх класаў гэтай школы?

Яшчэ адно. Праўдападобна, у Беластоку пасля летніх канікул распачаў дзейнасць Беларускі універсітэт. Хацеў бы я даведацца больш падрабязна аб гэтай установе.

Цікавіць мяне геаграфія, збіраю паштоўкі, ведаю англійскую, нямецкую, эсперанта і рускую мовы. Многа вандрую па Польшчы (пабываў у Беластоку, Саколцы і Гайнаўцы). Можа, хтосьці з маіх равеснікаў дапаможа пазнаёміцца са звычаямі і мовай беларусаў.

Мой адрас:
Adam Kowalski
ul. H. Sawickiej 5/6
67-400 Wschowa

Ад рэдакцыі: Друкуем ліст з надзеяй, што моладзь з нашых ліцэяў дапаможа маладому сябру знайсці адказ на хвалюючыя яго пытанні.

ПРАКУРАТУРА ПАВЕДАМЛЯЕ

— ✲ —

Здарылася гэта яшчэ ў кастрычніку 1987 года. Неспадзявана пераступіў дарогу жанчыне падпіты малады чалавек і вырваў у яе з рук дамскую сумачку, у якой знаходзілася 73 тысячы зл. ды іншыя прадметы, якія ўласніца ацаніла на 5 тысяч злотых. Цяпер ужо вядома, што быў гэта 21-гадовы Славамір Х., кавалер, які працаваў грузчыкам. Раённая пракуратура ў Беластоку накіравала ў суд супраць яго фармальнае абвінавачанне ў злачынстве.

— ✲ —

Аб цікавым ды павучальным здарэнні паведамляюць з Бельска. Раённы пракурор накіраваў у суд абвінавачанне супраць Яўгенія П., абвінавачваючы яго ў тым, што свядома ашукаў гарадскія ўлады. Яўгеній П. хацеў атрымаць ордэр на кватэру. Кватарунак запатрабаваў ад яго пісьмовай заявы, што ані ён, ані яго жонка не з'яўляюцца членамі жыллёвага кааператыва. Яўгеній П. без хістанняў падпісаў гэтакую заяву. І тады шыла вылезла з мяшка. Пасля праверкі аказалася, што мае ён на кватэрнай кніжцы ўзнос на суму ў 21 тысячу зл. і з'яўляецца праўдзейным членам жыллёвага кааператыва. Падпісаў, значыць, фальшыўку. Кватэры, зразумела, ён ужо не атрымаў, а яшчэ прыдзецца адпакутаваць за свядомае ашуканства. Хай будзе гэта перасцярога для ўсіх іншых.

Судамір Параграфчык

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

„Круглы стол" у Беластоку ● Новая ідэя: беларуская друкарня ● Працяг з'ездаўскай дыскусіі ● Беларускія акцэнты на канферэнцыі ТППР ● Рэцэнзія на зборнік Яна Чыквіна „Сонечная вязь" ● Паэтычная палоска ● Рыбалаўскія хрысціянныя абрады ● Беларусікі ● Вартасць айчыны адчуваеш... у Канадзе ● Гродзенская „Ніва" ў Ліпску ● Гутаркі аб мове ● Раяць Сэрпайка і Астрон ● „Зорка" ● Гумар і песня пра Вераніку.

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787. nr rachunku walutowego w rublach 5018-24325-151-6201.

Спіс чарговых ахвяравальнікаў:

2090. Віктар Асташонак (Мінск) — 2500 зл.
2091. Галена Тапалянская (Трасцянка) — 1200 зл.
2092. Уладзімір Куршаль (Беласток) — 1200 зл.
2093. Аляксандр Адамовіч (Шчэцін) — 1500 зл.
2094. Анатоль Трашчотка (Навасады) — 250 зл.
2095. Іван Баўтрамюк (Навасады) — 250 зл.
2096. Уладзімір Пракапчук (Нараўка) — 250 зл.
2097. Міраслаў Навіцкі (Нараўка) — 250 зл.
2098. Міхась Гацута (Нарва) — 200 зл.
2099. Цэзары Чарнэцкі (Нарва) — 200 зл.
2100. Ірэна Максімчук (Трасцянка) — 200 зл.
2101. Леанідас Казлоў (Нарва) — 200 зл.
2102. Іван Грынявіцкі (Нарва) — 200 зл.
2103. Ірэна Юрчук (Нарва) — 200 зл.
2104. Хрысціна Мялешка (Нарва) — 200 зл.
2105. Аліцыя Станько (Ласінка) — 200 зл.
2106. Марыя Янюк (Ласінка) — 200 зл.
2107. Аляксандр Баршчэўскі (Варшава) — 11.000 зл.

Дзякуем.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego. 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Ада Чачуга (адказны сакратар), Яніна Чэрнякевіч.

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 19
tel. 232-41

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe, 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1.
Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty: kwart. 260 zł, półr. 520 zł, rocznie 1040 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   — instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach.
   — instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
   — osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
   — osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-950 Warszawa, skr. poczt. 12, konto XV O/O i PKO W-wa Nr 1658-2010-45-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
— do dnia 10 listopada na I kwartał i półrocze roku następnego, oraz cały rok następny;
— do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego.

Zam. 2031/88 r. Nakład 5.800. E-2.

СПЯВАЕМ БЕЛАРУСКІЯ ПЕСНІ

КАЦЯ — КАЦЯРЫНА

Музыка У. Будніка

Словы А. Грачанікава

За палямі, за лясамі,
За грымотнымі шляхамі,
Дзе цвіце ў гаях каліна,
Расцвітала Кацярына.
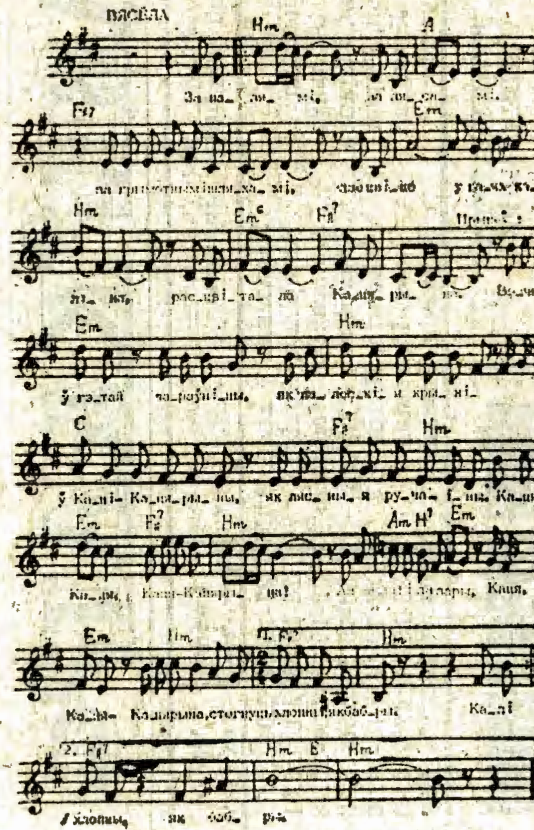
Прыпеў:

Вочы ў гэтай чараўніцы,
Як палескія крыніцы,
Косы ў Каці-Кацярыны,
Як лясныя ручаіны,
Каця, Каця,
Каця, Каця-Кацярына,
Ад зары і да зары
Стогнуць хлопцы, як бабры.

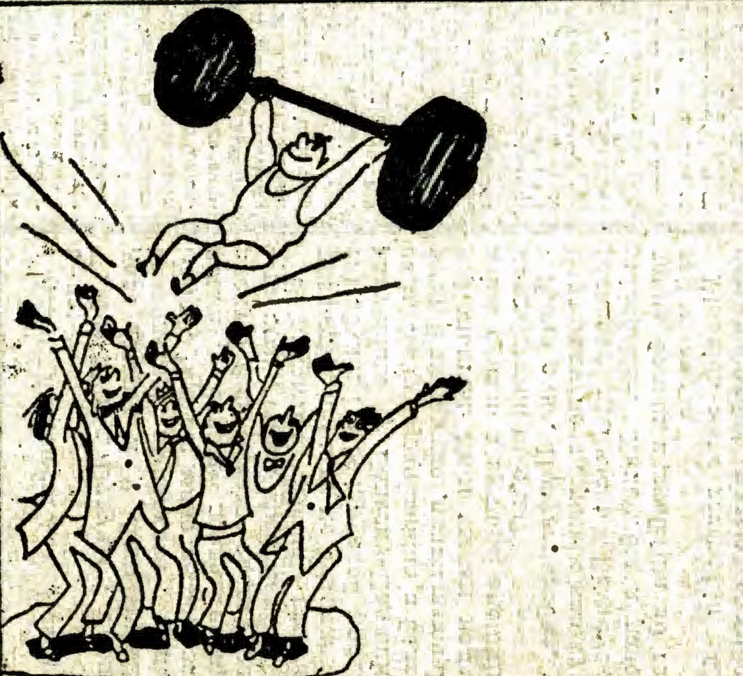
Калі Каця йдзе дадому,
І, забыўшыся на стому,
Хлопцы ходзяць кругаля,
Каб убачыць хоць здаля.

Прыпеў:

Хлопцы, Кацю не чапайце,
Хлопцы, крыху пачакайце,
Хто з вас ходзіць недарма,
Каця скажа вам сама.

НІЎКА

Удзячнасць. Рэкордная вага.

— Ты знаеш, у нас з мужам аднолькавыя навыкі.
— Ці магчыма гэта?
— Так, але мне трэба было пяць год, каб ён да гэтага прывык.

— ✲ —

У час сямейнай сваркі жонка крычыць мужу:
— Было б лепш, калі б я выйшла за самога д'ябла!
— Гэта немагчыма. Шлюбы паміж блізкімі сваякамі забаронены.

— ✲ —

— Мілае дзіця, хто навучыў цябе так лаяцца?
— Навучыў, навучыў! Як быццам чалавек не можа мець таленту ад нараджэння.

— ✲ —

— Ведаеш, Марыся, мяне муж адзеў з ног да галавы за адну сваю палучку.
— А што ён табе купіў?
— Панчохі і грэбень.

— ✲ —

Настаўнік і вучань у акулярах.
— Пятро, навошта чалавеку вушы?
— Каб бачыць.
— Як жа гэта?
— А як бы я насіў акуляры, каб у мяне не было вушэй?

Дурань любіць паўтараць: „У мяне свой розум ёсць".

Уладзімір Бычэня

КОЦІК

Антось Затаўка змагаўся з усіх сіл. Матляў галавою. Тузаў сябе за вушы. Але пасляабедзенны сон браў верх, галава хілілася да незакончанай справаздачы. Зазваніў тэлефон.

— Алё! Гэта ты, Коцік? — лагодна прапеў вясёлы жаночы голас.

Антось хацеў сказаць: „Вы памыліліся" — але, каб зусім адкараскацца ад недарэчнай сонлівасці, рашыў пазабаўляцца:

— Коцік быў, ды сплыў, — гарэзна сказаў у трубку.

— Куды?
— У магазін.
— Ды яшчэ і дзвюх гадзін няма, — пажартавалі ў трубцы.
— А ён не па гарэлку. Па кветкі.
— Чуеш, Вася! Ён кветкі для нас шукае, — радасна паведаміла жанчына камусьці ўбок.
— Коцік зусім не для вас кветкі шукае, — астудзіў не Антось. — Для нявесты. Ваш Мяў-мяў жаніцца надумаў.
— Як гэта! — радасці ў трубцы быццам і не было. — Ён жа ўжо жанаты.
— Была ў сабакі будка, а ў Коціка кошка. Разваліся яны. Гаршчок аб гаршчок — і хто куды.
— Даўно яны гэта... Гаршчок аб гаршчок! — пасля паўзы заклапочана запытала трубка.
— У канцы мінулага квартала, — распяразваўся Антось. — Жонка ж Коціка паедам ела. Тры разы на дзень. Раніцай, у абед і перад сном. Без выхадных. З яго засталося — косці ды скура.
— На Ганку зусім гэта непадобна... І чаго яны там не падзялілі!
— Ёй, бачыце, на „Волзе" раз'язджаць захацелася.
— То ў іх жа „Жыгулі"...
— Былі ды сплылі, — не задумоўваючыся, ляпнуў Антось.
— Згарэлі — і дыму не засталося.

На тым канцы дроту стала ціха, потым пачуліся ўсхліпы.

— На ты, Вася, я ўжо больш не магу. — І ў трубцы загудзеў бас:

— Паслухайце! Мы званім з вакзала, едзем да дачкі ў госці. А тут чорт яго ведае што: з'ўляецца нейкая нявеста, знікаюць „Жыгулі"... Растлумачце ўсё па-парадку.

Антось не любіў звязвацца з мужчынамі, асабліва з уладальнікамі баса. Таму адказаў:

— І званіце сваёй дачцэ. Хопіць людзей ад работы адрываць.

— На гэтым тэлефоне павінен быць Леў... — злаваў мужчына. Але Антось яго ўжо не слухаў.

— Вам то Коціка, то Льва. Звяртайцеся ў звярынец!

Пасля разрадкі працавалася лёгка, з натхненнем. Антось нават незадаволена зморшчыўся, калі да яго заглянуў загадчык аддзела.

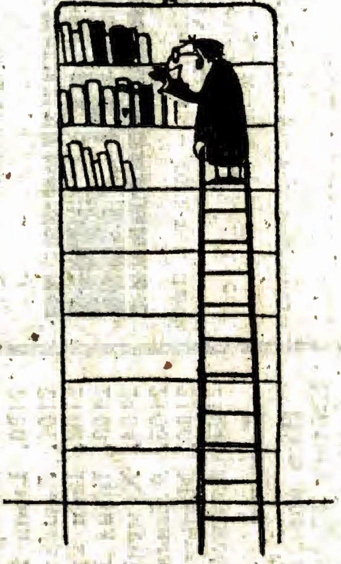
— Я і забыў вас папярэдзіць, — сказаў Леў Іванавіч. — Сапсаваўся мой тэлефон, а тут цесць з цешчай павінны званіць. То я ваш тэлефон даў. Цікавыя людзі, кажуць: „Які ты Леў, ты наш Коцік"... Пазвоняць, адразу клікніце мяне.

У грудзях Антося нешта дзынкнула, абарвалася і пакацілася ў пяткі...

Без слоў.

Бібліятэкар на пенсіі.

ЦІКАВЫЯ ДУМКІ

Для кахання аднолькава неабходныя — і суровыя выпрабаванні жыцця, і жывыя ўспаміны таго, як яно, каханне, пачыналася.

Аляксандр Фадзееў (1901—1956), пісьменнік

✲

Прафесар: — А цяпер адкажыце мне, як атрымаецца вадарод?

Студэнт: — Вельмі проста. Бярэм сераварод, награваем... Сера выпараецца, вадарод застаецца.

Прафесар: — Ясна. Стаўлю вам „пяць". „Тройка" выпараецца — „двойка" застаецца.

Калі вы адчуваеце, што наспявае сямейны канфлікт, не выходзьце з сябе. Лепей выйсці з дому. Свежае паветра — залог сямейнага шчасця.